СУББОТНИГТО БҮГЭДӨӨРӨӨ ХАБААДАЯЛ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 89 (13803) | 1972 оной апрелиин 15, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ЖАЛАЙ АЙНДЭР

...тэ уншагша, оршон тойрон хараад үзэ даа: ...ган хүнүүдэй хулгөөн, тэдэнэй шэг шарайнь ...лоор, бадаранхай, шагнаархаад үзэ: хүхюун ...эдэ наадан дэлгэрнэ, жаргалта дуунай ханхи... Энэмнай коммунис субботнигой — габша... ...ай һайндэрэй эхин гэжэ обёороо ёһотойт.

...эдэр, хото, хүдөөгэй бүхы ажалшад коммунис ...то гарахадаа, совет оронойнгоо баян дэлгэр ...бүри һайжаруулха, арадай ажахые хүгжөөхэ ...табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэ... хубитаяа оруулха гэһэн нэгэл адли эрмэл... юм. Энэл ушарһаа субботнигто бэлэдхэл ...хэгдэһэн, энэ үдэр хэгдэһэн бүхы ажал түсэб... ...хи табан жэлэй жасада зорюулагдаха гэжэ ...дэһэн бэлэй. Коммунис субботнигто бүгэдөөрөө ...! — гэһэн уряа үнинэй дэлгэрэнхэй һэн. Энэ ...ро мүнөөдэр республикымнай олон мянган ... жагсаад, хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар, шанар... бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ эхилбэ.

...ша, хүршэеэ хараад үзэ даа: шэг шарайнь ...омог баяраар гэрэлтэнэб, хүдэлхэншье урма... ...юумэниинһшье урагшатай, бушуу түргэн гээ... ...хэрэйнгөө иигэжэ хүдэлхые урдань харадаг... байжа болоош. Теэд мүнөөдэр онсо ехэ удхатай ...юм. Ажалай һайндэр! Иимэ үдэр һайнаар хү... ...яахаб! Иигэжэ хүдэлхэ гээшэ ниитын ажалда ...ехэтэйгээр хандаһанай, Эхэ оронойнмнай аша ...өөһэдымнай хубиин аша туһада энэ ажалнай ...дана гэжэ ажалшадай гүн сэдьхэлһээ этигэ... ...дажа байһанай эли тодо гэршэ болоно бшуу. ...субботнигууд коммунизмын бодото эхин бо... ...даа онсо ехэ үнэтэй сэнтэй юм, гээд Ленин баг... ...заагаа һэн. Энэ захяа заабариинь манай ...ай бэелүүлжэ байһанай бодото гэршэ энэ үдэр ...өөроо болохо.

...унис субботнигуудта эдэбхи ехэтэйгээр хабаа... ...анай ажалшадай гайхамшагта ёһо заншал бо... ...эхөөрөө бүгэдэ арадай хүдэлөөн дэлгэрдэг. Мү... ...е энэ субботнигто хабаадаагүй хүниие олохонь ...хүдэлмэришэд, алба хаагшад, колхознигууд, ...инхид — бүгэдөөрэн хабаадажа, эршэтэ ажа... ...р жэшээ харуулжа байна.

...тнигто бэлэдхэлэй үедэ шэнэ үүсхэл, ниитын ...эршэ бүри үргэнөөр дэлгэрээ һэн. Республи... ...нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд суббот... ...эр бэлэн продукци гаргаха зорилгоор түүхэй эд ...атериал алмахын түлөө социалис мүрысөө үүс... Энэнь мүнөөдэр олон мянган түхэригэй продук... ...ха арга олгоо. Ленинэй орденто локомотив-ва... ...барилгын заводой коллектив түсэбөө үлүүлэн ...э бүтээһэн продукцияа, тэрэнэй түлөө үгтэхэ са... ...бан жэлэй түсэб дүүргэлтын жасада зорюулаа. ...р энэ коллектив заводойноо газаагуурхиие сэ... ...гоёожо, болбосон түхэлтэй болгохоор хүдэлжэ...

...эргэй ажалшадшье хабарай тарилгада бэлдэл... ...эдхэхэ, нютаг һууринуудаа сэбэрлэхэ, заһаха, ...лха талаар ехэ ажал бүтээхэ юм. Машина ...э һайнаар бэлдэжэ, хабарай тарилгые агротех... ...болзор соонь шанар һайнтайгаар үнгэргэхэ гээ... ...шадай нэн түрүүнэй уялга болоно. Мүн адууһа ...анхаралаа ехээр хандуулжа, ашаг шэмыень ехэ ...түл түрэсэеэ, ниитын бүхы малые гарзагүйгөөр ...жэ, тобир тарганаар ондо оруулха зорилго табиг... ...мүнөөдэрэй субботник энэ шухала хэрэгтэмнай ...ехэ туһа хүргэхэ байһаниинь мэдээжэ.

...дэ арадай энэ хүдэлөөе эмхитэйгээр үнгэргэхэ, ...ехэтэйгээр хүдэлхэ арга боломжо ажалшан бү... ...гохо гээшэ партийна организацинуудай, суббот... ...эргэхэ штабуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэг... ...шухала зорилго болоно. Урда тээнь хэршье ехэ ...ын хэгдэбэшье һаань, мүнөөдэр энэ тэрэ дутуу ...уд гаража магадгүй. Энээниие ябууд, түргөөр ...а, ажал бүхэниие үр агшатай болгохын хойноһоо ...хэрэгтэй. Тиигээд хүн бүхэнэй хэһэн ажалые ...гаргаха, дүнгүүдынь согсолхо тухай бодомжол... ...дено.

...өөдэрэймнай субботник Владимир Ильич Лени... ...һэн үдэртэ, ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 ...ойдо зорюулагдана. Совет арадай энэ ехэ һайн... ...жалай бэлэг бариха гээшэ коллектив бүхэнэй, ...ан бүхэнэй ёһо заншалай, нэрэ хүндын хэрэг мүн. ...энэ хэрэгнай КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэ... ...ие, арадай ажахые хүгжөөхэ юһэдэхи табан жэ... ...эбые болзорһоонь урид дүүргэлгэдэ горитой ехэ ...түлхисэ боложо үгэхэнь дамжаггүй.

...унис субботнигто — габшагай ажалай һайндэр... ...дөөрэн хабаадая! Бүтээсэ ехэтэй ажалай үльгэр ...харуулая!

МАРТ 25 Газар һайжаруулха габшагай хоёр һара МАЙ 25

ҮДЭР БҮРИ УЛАМ ЭРШЭТЭЙГЭЭР

Ороoһото ургамалай, үбһэ ногооной гектар бүриин ургаса дээшэлүүлхэ талаар Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой ажалшад һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада горитой амжалта туйлаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ га бүриһөө 18,6 центнер ороoһо таряа, 17,3 центнер үбһэ хуряажа, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө 144,6 процент, мяха—105, һү—124 процент дүүргэһэн. Мүн ниитынгээ малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэһэн. Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлые муу бэшээр эхилээ.

— Хабарай урин дулаан үдэрнүүдэй эхилэмсээр нуга сабшалан, тарялан дээрэ хэгдэхэ хүдэлмэри улам эршэдээ. Мүнөө үень гурба-гурбан хүнһөө бүридэһэн луговодуудай табан звено, хүсэд хүрэхэ техникэ, кадрнуудаар хангагдаһан лугомелиоративна отряд поли, сабшалан дээрэ шэбхэ зөөнэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулна, уһална. Юрэдөө, главна агроном Кирилл Евдокимовичта хандагты. Бүри тодорхойгоор хөөрэжэ үгэхэ байха. Поли дээрэ гарахаяа байгаа һэн, бү гээгдэгты,—гээд колхозой парткомой секретарь В. Д. Амбуев хэлэнэ.

— Хоёр һарын туршада поли дээрээ 2400 тонно наг шэбхэ зөөжэ гаргаха, 56 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, 190 гектарта һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулха, бүлүүр станцяар 240 га тарялан, 20 га нуга сабшалан, уһалууриин системээр 621 га сабшалан уһалха гэхэ мэтэ ажал хэгдэхээр хараалагдаһан. Хэхэ хүдэлмэри ехэ даа. Эдэ үдэрнүүдтэ тэргэтэй ТМЗ-50 түхэлэй табан трактор Хайтагай сабшалан дээрэ үдэртөө 150—200 тонно наг шэбхэ зөөнэ. Тиихэдэ гурбан «Беларусь» трактор «РУМ-4» түхеэрэлгээр сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ оруулна. Иигээд лэ паараа борнойлжо эхилхэмнай. Удаань эртын ороoһото ургамал тарилга захалханһ. Һүүдэрээшье бариха сүлөө забдагүй гэхээр саг ерэбэ даа, — гэжэ Павлов манда хөөрэнэ.

Колхозой түб бууса Алташаһаа баруун урагшаа һагад зурыһан харгыгаар газигаараа гүйлгэлдэжэ, хэдэн гүбээ дабаадхихадамнай. Хёлго мүрэн гэнтэ урдамнай бии болошобо. Эрьедэнь хүрэтэр таряанай, кукурузын полинууд. «Эдэмнай бүлүүр станцяар бүлтэ уһалагдадаг юм»,—гээд главна агроном хөөрэнэ. Уданшьегүй хүрэхэ газартаа хүрэжэ ерэбэбди. Хёлго мүрэн дээрэ «СНП-50/80» түхэлэй нүүдэл бүлүүр станци тодхогдонхой. Тэрэнһээ түмэр хоолойнууд 500 гаран метртэ татагданхай. Эгээн һүүлшын хоолойһоо уһан бурьялан гараад, хайша хайшаа таляан бологон сэлхын харагдана. Уһалагдаһан ехэнхи талмайнь мүльһэн болошонхой.

РЕПОРТАЖ

Тус станцида нэгэ моторист, хоёр уһалагшад—хамта гурбан хүн үдэр һүнигүй хүдэлнэ. Тэдэ нүүдэл вагон соо байдаг. Досоонь түмэр пеэшэн табяатай, дулаан, сэбэр, шэнэ газетэ, журнал асарагдана.

— Мартын нэгэнһээ хойшо эндэ байнабди. Насоснай үдэр һүнигүй хүдэлдэг юм. Мүнөө үедэ бидэ кукурузашан П. Н. Авдеевэй даадаг 100 гектар поли уһалнабди. Мүнөө 70 гаран гектарынь уһалагдаа. Энэ талмайгаа нүгөөдэр уһалжа дүүргэхэ бэзэбди. Тиигээд хоёр километр тухай уруудажа, уһалууриин системын ханаабаар уһа урадхуулжа эхилхэбди. Шэнинсын 80 гектар тарялан уһалагдаха. Түмэр хоолойнууд хүсэд хүрэхэ. Хоёр километр хүрэтэр татахада болохо,—гээд бүлүүр станциин моторист, коммунист И. П. Григорьев хөөрэнэ. Иван Перфильевич үнинэй механизатор. Хабартаа тракторта һуужа, газар хахалдаг, намартаа комбайнаар таряа хуряадаг. Тэрэ 22-дохи хабараа поли дээрэ угтажа байна. Коммунист-механизатор И. П. Григорьев колхозой ямаршье ажалда хүдэлхэдөө дааһан ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг, бүтээсэтэйгөөр, һайнаар хүдэлдэг ажалша бүхэриг хүн гэжэ нютаг соогоо алдаршанхай. Эгээл тиимэһээ бүлүүр станци хүдэлгэхэ харюусалгатай даабари тэрээндэ даалгагдаа. Тус станциие дүүрэн хүсэндэнь ашаглажа шадаал һаа, үндэр баян ургаса хуряагдаха, ниитын малда шэмэ ехэтэй кукурузын силос даргадажа абтаха, энээнһээ уламжалан һү, мяхан ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ бшуу. Бүлүүр станци 50 градус үндэртэ тодхогдоһон түмэр хоолойгоор секунда соо 80 литр уһа бүлэжэ шадаха хүсэтэй. Тиимэ болохолоороо час соо 288 гэхэ гү, али сүүдхэдээ 3456 кубическа метр уһа бүлэжэ болоно.

— Би өөрөө механизатор мэргэжэлтэйб. Гурбадахи жэлээ энэ кукурузын поли уһалнаб. Ахалагша уһалууршанаар кукурузашан Пётр Агеевич Авдеев өөрөө хүдэлдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ гектарай 200 центнер кукурузын набша намаа хуряажа абаа һэмди. Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо доошо орохогүй байхабди. Зундаа хоёр—гурба дахин насосоор уһалдагбди,—гээд И. А. Ткачев хөөрэнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. И. П. Григорьев станциингаа дэргэдэ. 2. И. А. Ткачев ажалдаа.

Авторай фото.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

БААТАР АЖАЛАЙ БАЯРТА ЖАГСААЛ

Омог баян оронойнмнай
Олон миллион ажалшад,
Амаралтынгаа үдэр—субботые
Ажалай жагсаал болгобол!
Анха түрүүшын субботнигто
Агууехэ Ильичэйнгээ,
Гараһые һанахадаа
зүрхэнүүднай
Ганса зүрхэндэл сохилбол!
Үргэн миллион солотоднай
Үүрэй толоноор хубсалжа,
Агуу майнгаа жагсаалда
Алхалха шэнгеэр зэһээл даа.
Эгээл һайхан эрмэлзэл
Эсэгэ орондоо зорюулхаяа,
Эрэлхэг ажалша араднай
Эрхим габьяа туйлахал даа.
Баруун хэрэм Брестһээ
Владивосток хото хүрэтэр
Хэды миллион баатаршуул
Хэхэб ажалаа мүнөөдэр!
Алмазаар суута Яхадһаа
Абхазиин сэсэглиг шэглэжэ,
Хамаг бүхы ажалшаднай
Харуулхал габьяа мүнөөдэр!
Совет нарата оронойнгоо
Солото һайхан илалтын
Батажан мандалгада зорюулһан
Баатаршалга энэл даа!
Хэтэдээ жабхалан
хүүгэдэйнгээ
Хэтынь жаргал мүнхэлэн
Найр баярта ажалнай
Найман хизаар доһолуулбал!
Бүгэдын найдал оронойнмнай
Бүхы арадуудай хэлэн дээр,
«Ажал» гэһэн ганса үгэ
Алишье зүгөө зэдэлүүлбэл.
Эрэлхэг хэрэгээр баатарлиг
Энхэ һайхан орон соомнай
«Габьяа» гэһэн энэ үгэ
«Газар бүхэнһөө соностобол!
Омог баян оронойнмнай
Олон миллион ажалшад
Амаралтынгаа үдэр — субботые
Ажалай жагсаал болгобол!
Анха түрүүшын субботнигто
Агууехэ Ильичэйнгээ
Гараһые һанахадаа,
зүрхэнүүднай
Ганса зүрхэндэл сохилбол!

ХЭҺЭН АЖАЛ ХАРЮУЛАГДАХА

Нуга сабшалан ёһотойл баялигнай гээшэ гэжэ манай колхозой зон дэмы тоолодоггүй. Юуб гэхэдэ, олон мянган үхэр мал, хонин һүрэгые гол түлэб сабшаламнайл тэжээнэ, хооллуулна ха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр сабшалангай газар бодотоор харюусаха һайн ээдтэй байхадаал хаһа сагтаа хүсэд үтэгжүүлэгдэжэ, уһалагдажа, ехэ ургаса үгэдэг гээшэ ааб даа. Манай колхоздо сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриие түхэреэн жэл соо хэжэ байха тусхай оньһожоруулагдаһан отряд бии болгогдонхой. Тэрэниие ажахын үнинэй мелиоратор В. С. Трубчанинов хүтэлбэрилдэг. Энэ отряд жэлэй дүрбэн сагта газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэри хэнэ, тэндээ наг шэбхэ гаргана, минеральна үгэгжүүлгэ тараана, сабшалангай хүрьһэнэй дээгүүрхиие зөөлэрүүлхын тула борнойлно, диск, хадхуууртай каток шэрэнэ, хэрэгтэй газартань олон жэлэй ногооной үрэһэ тарина, газарыень уһална.

Тэрээнһээ гадна, саг үргэлжэ хүдэлдэг луговодуудай 4 звено эмхидхэгдээд, хүн бүхэндэ 100 гектар сабшалан хүртэхөөр хубаарилагданхай.

Мүнөө габшагай хүдэлмэриин хоёр һарын соносхогдоһонһоо хойшо мартын 25-һаа долоон трактортай оньһожоруулагдаһан отряд сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөжэ эхилээ юм. Түрүүн «Сельхозтехникын» аймагай отделениһээ С-100 түхэлэй трактор асаржа бүхы шэбхэеэ томо томоор обоолуулаад, һүүлдэнь тэрэнээ зөөжэ эхилээбди. Эхилһээр арбаад хоног соо 1.000 гаран тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагдаа. Тиихэдээ намартаа, үбэлэй эхеэр энэ отряд сабшалан дээрээ үшөө 2000 тонно шэбхэ зөөһэн байна.

Луговодууд Дондок Доржиев, Серафим Уваров, Иосиф Антонов гэгшэд хабарай үедэ уһанайнь таһалдадаг газарта үбэлдөө 60 шахуу мянган кубометр тошо халяаһан байна.

Байгша ондо манай колхоз бүхы сабшалан дээрэһээ гектарай дунда зэргээр 15 центнер үбһэ абаха гэһэн социалис уялгатай. Тиихэдэ Мужыхын отделениин түрүү луговодууд Дондок Доржиев, Цыбик-Доржо Цыжипов, Егор Барюров гурбан даажа абаһан 329 гектар сабшалангайнгаа га бүриһөө 20 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряаха юм.

Сабшалангаа һайжаруулхын хажуугаар мүнөө хабартаа Мужыхын һү һаалиин фермын дэргэдэ 130 гектар ургаса муутай сабшалан байһан газарые хорёолоод, тэндэнь наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ һайса гаргажа, хэдэн дахин уһалха байна. Тиигэжэ энэ фермэдэ һайжаруулагдаһан, олон жэлдэ мал адуулха бэлшээри бии болгогдохонь. Мүнөөдэр — бүхэсоюзна коммунис субботнигой үдэртэ хүн зониие олоор гаргажа, тэрэ бэлшээриие хорёолхо, наг шэбхэ гаргаха, тарааха хүдэлмэри хэхэмнай.

Ц.-Д. ДАМБИЕВ,
Яруунын аймагай «Дружба» колхозой главна экономист.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР П. М. ТАРАСОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын сүүдэй эмхи зургаануудта үни удаан саг соо эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Загарайн аймагай арадай сүүдэй түрүүлэгшэ **Тарасов** Пётр Мантагаровичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй Грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Т. ЕЛАЕВА.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ,
Соведүүдэй байшан.
1972 оной апрелиин 14.

...ПОДГОРНЫН ТУРЦИДА ...ОД БАЙҺАН ТУШАА

... (ТАСС). СССР-эй ...Соведэй Президиумэй ...Н. В. Подгорный Тур... ...публикын Президент ...Сунайн хүндэлэлдэ Со... ...тын байшан соо апре... ...обед эмхидхээ.

...Совет талаһаа — ...рные үдэшэжэ ошол... ..., Совет посольствын ... хүдэлмэрилэгшэд ...Турциин талаһаа — Се... ...эгшэ Т. Арыбурун, ... палатын түрүүлэг... ...ы, Премьер-Министр ...правительствын гэшүүд ...лүүн оршон байдалда ...ведэй үедэ Н. В. Под... Сунай үгэнүүдые хэлэ...

АНКАРА. (ТАСС). Апрелиин 13-да СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, Турциин Республикын Президент Д. Сунай хани ёһоной оршон байдалда хөөрэлдэжэ үргэлжэлөө. Политическэ, экономическа, научно-техническэ ба соёлой харилсаа холбооё саашадань хүгжөөлгэтэй холбоотой, Советскэ Союзай ба Турциин хоорондохи хоёр талын харилсаанай асуудалнууд хаража үзэгдөө.

АНКАРА. (ТАСС). Советскэ Союзһаа Турцида байдаг элшэн сайд В. Ф. Грубяков СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын албанай хэрэгээр Турциин Республикада айлшалжа ошоод байһантай дашарамдуулан, апрелиин 13-да уулзалга эмхидхээ.

Совет талаһаа — Н. В. Подгорный, тэрэниие үдэшэжэ ошолсоһон хүнүүд уулзалгада хабаадаба. Турциин талаһаа — Турциин Республикын Президент Джевдет Сунай, политическэ партинуудай ударидагшад, сенаторнууд, депутадууд, ниитын бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд, эрдэм болон искусствын ажал ябуулагшад, Анкарада байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор, журналистнууд хабаадаа.

АНКАРА. (ТАСС). Турциин Республикын Президент Д. Сунайтай хөөрэлдөөгөө дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Измир ошохоёо апрелиин 13-да Анкараһаа мордобо. Д. Сунай, бусад тушаалтад Н. В. Подгорные, бусад совет айлшадые аэродром дээрэ үдэшөө.

...овта Ленинскэ үдэрнүүд үнгэргэгдэнэ

...ВА. (ТАСС). Ленинскэ ..., поляк кинематогра... зохёоһон «Ленин ... «Ошонһоо дүлэн ...Ленин мүнхэ» гэһэн ба ...льмүүд Краков хотын ...ууд дээрэ гаргагдаа.

Краковтахи Ленинскэ декада энэ кинофестиваляар нээгдэбэ. Хотын студентнэрэй клубуудай революционно дуунуудай концертнүүд Краковта үнгэргэгдэжэ, Ленинскэ үдэрэй шэнэ һонин зүйл болохо.

А. Н. КОСЫГИН ХӨӨРЭЛДӨӨ ХЭБЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Вьетнамай Демократическа Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Во Тхук Донготой апрелиин 13-да Кремль соо уулзаба. А. Н. Косыгин, аха дүү социалис ороной элшэн сайд Совет орон Вьетнам хоёрой хоорондын хани барисаанай асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хээ.

АМЕРИКАН ТҮРИМХЭЙШҮҮЛДЭ ХАРААЛ ШЭНГЭГ!

ДРВ-гэй нютагуудта США-гай авиацин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо һэргээһыень эрид шууд буруушаажа байһанаа Гүрэнэй подшипникова нэгэдэхи заводой хүдэлмэришэд ба инженернүүд, технигүүд болон алба хаагшад, бүхы совет хүнүүдтэл адляар, мэдүүлнэ. Апрелиин 12-то инструментальна цех соо болоһон олоной митингдэ сугларагшад энээн тухай сэдьхэлээ доһолгон байжа хэлээ.

Американ авиаци Вьетнамай Демократическа Республикын олон зонтой һуурин тосхонуудые бомбодоходоо, эгээлэй хүнүүдтэ ехэ аюул тохёолдуулна гэжэ профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ **О. И. Липпилин** хэлэбэ. Дэлхэйн эрхэ сүлөөдэ дуратай арадууд ээрхэг түримхэйшүүлэй дээрмэшэ добтолгонуудые эрид буруушаана.

ДРВ-гэй һуурин тосхонуудта США-гай авиацин добтолжо байһаниинь Вьетнамай Демократическа Республикын бэеэ даанхай, аюулгүй байдалые бүдүүлигээр эбдэһэн, Хойто Вьетнамые бомбодолгоёо, буудалгаяа бүрин зогсоохо тухай уялгануудаа США-гай правительствын һэнгэргүйгөөр эбдэһэн ябадал болоно гэжэ токарь **А. Н. Шестаков** мэдүүлбэ. Индохитадай арадуудта эсэргүү США-гай сэрэгэй ээрхэг түримхэй ябуулгаяа дары болюулха, ДРВ-е, Урда Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын сүлөөлэгдэһэн районуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо зогсоохо, булимтарагшадай сэрэгүүдые Индохитадһаа гаргаха, газаа талаһаа ямаршье хамааралсалгүйгөөр хуби заяагаа шиидхэхэ эрхэ эдэ оронуудай арадуудта олгохо эрилтэ бидэ, совет хүдэлмэришэд, табинабди гэбэ.

Митингдэ хабаадагшад тогтоол нэгэн һаналтайгаар батаалан абаба.

Подшипникова заводой олон мянган хүнтэй коллектив Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгануудаар дураа гутана, вьетнам арадай үнэн зүб тэмсэлые шүүд дэмжэнэ.

(ТАСС).

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1972 оной апрелиин 11. № 80 Москва хото.

АЛБА ХЭХЭ БОЛЗОРОО ДҮҮРГЭҺЭН СЭРЭГЭЙ АЛБА ХААГШАДЫЕ 1972 ОНОЙ МАЙ—ИЮНЬ СОО СССР-эй ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДҺЭЭ ТАБИХА ТУХАЙ, МҮН СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНДА ГРАЖДАНИНУУДЫЕ ЭЭЛЖЭЭТЭ ГУРИМААР ТАТАХА ТУХАЙ

«Бүгэдэ ниитын сэрэгэй уялга тухай» СССР-эй хуулитай зохилдуулан, ЗАХИРХАМНИ:

1. Сэрэгэй бодото алба хэхэ болзоройнь 1972 оной июлиин 1 болотор дүүрэхэ, сэрэгэй алба хаагшадые 1972 оной май-июнь соо Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдһээ запаста табиха.

2. Сэрэгэй алба хаагшадай запаста табигдаһантай дашарамдуулан, тус приказай нэгэдэхи пункттай зохилдуулан, албанда татагдаха үдэр хүрэтэр 18 наһатай болоһон, татагдаха болзоройнь хойшолуулагдахагүй граждаиинуудые, тэрэшэлэн таталгын хойшолуулагдаһан болзорой дүүрэһэн, татагдаха аха наһанай граждаиинуудые Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдэй бодото албанда татаха.

3. Энэ приказые бүхы ротонууд, батарейнүүдтэ, эскадрильнууд болон корабльнуудта соносхохо.

СССР-эй оборонын министр,
Советскэ Союзай Маршал
А. ГРЕЧКО.

МАНАЙ УЯЛГА

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайнаар, гүнзэгы удхатайгаар ябуулбал, ажалай амжалта заабол туйлагдаха гэжэ мэдээжэ.

Би библиотекарь зургаадахи жэлээ хүдэлнэб. Энэ үнгэрһэн саг соо ажахынгаа холо, ойрын гүүртэ, отаранууд дээгүүр нилээд ябааб. Малшадай байра байдалтай дүтэ танилсагдаа. Тиимэһээ тэдэнэй сүлөөтэй сагтаа уншаха һанаандань тааруу ном, ажал хүдэлмэридэнь нүлөө үзүүлмээр брошюра болон журналнуудые абаашадагби.

Өөрөө хэдэн жэлэй урда хүдөө ажахын институт дүүргэһэн зоотехник мэргэжэлтэйб. Тиимэһээ адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ болон үүлтэр һайжаруулха, һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ, тугал, хурьга зүбөөр харууһалха тушаа номуудые, эрдэмтэдэй бэшэһэн статья, брошюранүүдые малшадта дурадхан үгэхэдэмни ехэ дуратайгаар уншадаг юм.

Гэхын хажуугаар, мүнөө мал ажал дээрэ дунда һургуули дүүргэһэн залуушуул олоор хүдэлдэг болонхой. Тиимэһээ эрдэм наукын шэнэ туйлалтануудтай танилсаха гэжэ ехэтэ оролдодог. Би элдэб һалбариин тусхай журналнуудаи ерэхэлээр уншагшадтаа түргэн хүргэхые оролдодогби. Һарадаа гурба дахин малшадта ошожо, номуудыень һэлгэнэб.

Малшад, таряашад, механизаторнуудые ажал хүдэлмэридөө коммунис ёһоор хандахаар хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, ажалай журам һайжаруулха хүдэлмэридэ библиотекариин хубита ехэ гээшэ. Имэ болохолоороо малшадай, механизаторнуудай хоорондохи мүрысөөнэй арбан хоногой, һарын дүнгүүдые, түрүү хүнүүдэй дүй дүршэл олоной дунда тарааха хүдэлмэридэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдагби.

Манай хүдөөгэй библиотекэ ном һудараар яһала баян юм. Уран зохёолой, ниитэ-политическэ болон багашуулай уншаха номһоо эхилээд үйлэдбэриин олон һалбарида зорюулагдаһан хамта 8000-һаа үлүү номууд бии. Уншагшадай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Үнгэрэгшэ жэлдэ 300 уншагшад байгаа һаа, энэ жэлдэ 168 хүнөөр олошороо.

КПСС-эй түүхэтэ XXIV съездын материалнууд, «Социалис мүрысөө улам һайжаруулха тухай», «Ажалшадай экономическа һуралсалые һайжаруулха тухай», КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнууд ажалша зониие ехэтэ һонирхуулаа бэлэй. Энэ тогтоолнуудай хэблэгдэмсээр ажахын мэргэжэлтэдтэй хамта ажалшадые танилсуулха, үргэн далайсата мүрысөө эмхидхэхэ талаар хүдэлмэри ябуулалсаһан байнаб. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой гүнзэгы удхые хүн бүхэндэ ойлгуулха талаар хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдана. СССР-эй, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан, үнгэрһэн хугасаа соо Эхэ оронойнгоо промышленностиин, хүдөө ажахын, эрдэм наукын туйлаһан илалтануудые харуулһан стенд зохёогдожо байнхай.

Ажахын таряашад, механизаторнууд хабарай тарилгые богонихон болзор соонь үнгэргэхын тула бэлдэжэ байнхай. Тиигэжэ хабарай тарилгын үедэ механизаторнуудые шэнэ газетэ, журналнуудаар, һонин номуудаар хангадаг ба уласхоорондын болон аймаг, колхоз соогоо болоһон элдэб һонинуудаар богонихон хөөрэлдөө үнгэргэдэг байнабди.

Энээнһээ гадна комсомолой эдэбхитэдтэй хамта механизаторнуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн үдэр бүри гаргахаһаа эхилээд, жэшээтэ ажалаараа илгарһан, үгышье һаа ажал хүдэлмэриин журам эбдэдэг хүнүүдые харуулһан ханын газетэнүүдые гаргадагбди. Тарилгые богонихон болзор соо шанар һайнтайгаар үнгэргэхын тула механизаторнуудта хандаһан уряа лозунгнууд бэшэгдэнэ.

Т. В. ТЫЖИБЕЕВА,
Сэлэнгын аймагай Загастайн хүдөөгэй библиотекые даагша.

ЛЕКЦИ УНШАХАЯА, ХҮДӨӨ ГАРАБА

«Знание» бүлгэмэй республикын организациин хэдэ хэдэн лекторнүүд һаяхан Кабанскын аймаг гараба. Аймагай промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ лекцинүүдые уншаха,

Каменск тосхондо цементын, шеферэй заводуудай, бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд, алба хаагшадай үмэнэ уласхоорондын асуудалаар В. Н. Егоров (техническэ эрдэмэй кандидат) лекци уншаһан байна.

Байгалай, Кабанскын, Оймороой совхозуудай хүдэлмэришэдэй үмэнэ эрдэмтэд Е. Р. Ринчинов, Г. Б. Цыренов гэгшэд экономикын асуудалнуудаар лекцинүүдые уншаа. Түүхын эрдэмэй кандидат Ц. Д. Батоцыренов Байгалай модоной баазын хүдэлмэришэдтэ уласхоорондын асуудалаар лекци уншаа. Иигэжэ гурбан үдэрэй туршада аймагай промышленна, хүдөө ажахын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ хэдэ хэдэн лекцинүүд уншагдаһан байна

П. УГРЮМОВ.

ХАМТЫН ХҮСӨӨР ШИИДХЭХЭДЭ...

Үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлхэ, алмалта хэхэ талаар бүхэсоюзна харалгын дүнгөөр Улаан-Үдын «Электромашина» заводой коллектив илажа гараһан байна. Харалгын болзор 1971 оной июль һараһаа 1972 оной январь хүрэтэр үргэлжэлөө. Тэрээндэ илаһанайнгаа түлөө заводоймнай коллектив нэгэдэхи шатын дипломдо, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртөө һэн.

Үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлхэ талаар туйлагдаһан амжалта зүндөө ерээгүй. Заводой бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэл гаргаһанай, партиина, профсоюзна, комсомолой организацинуудай зүгһөө саг үргэлжэ хиналтын хэгдэһэнэй ашаар амжалта туйлагдаһан байна.

Заводто хүдэлдэг бүхы хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай 96,5 процентнь үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлхэ, алмалта хэхэ бүхэсоюзна харалгада хабаадалсаа. Тиигэжэ 1970 оной июль һараһаа 1972 оной январь хүрэтэр харалгын комиссида 902 дурадхал оруулагдажа, 800 шахууһь хэрэглэгдэһэн байна. Хоёр шата соо үнгэргэгдэһэн Бүхэсоюзна харалгын үедэ хамта дээрээ 693 дурадхал үйлэдбэридэ хэрэглэгдэжэ, 570 мянган түхэригэй ашаг олзо оруулагдаа. Бүхэсоюзна харалгын үедэ хамта дээрээ 188 тонно хара, үнгэтэ металл, 90 тонно түлишэ, 354 мянган киловатт-часай электрын элшэ хүсэн алмагдаа.

Заводто болоһон партиина, профсоюзна, комсомолой суглаан бүхэндэ үйлэдбэриин арга боломжо элирүүлхэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэдэг юм.

Нэгэ нимэ ушар һанаандам ороно. Коммунист Филипп Меркулович Овчинников намда хандаха зуураа, электротехническэ булад отолхо хүдэлмэри хэзээ хубилха юм гэжэ һураа һэн. Шэнэ электродвигательнүүдэй хэмжүүрээрээ бага болоһон дээрэһээ электротехническэ буладшье бага хэмжүүртэй болгогдохо зэргэтэй. Тиибэшье урданайхидаал адли ехэ хэмжүүртэй булад заводто асарагдажа, хайшалагдахадаа үлүү ажал гаргуулдаг, буладай 25 процентнь голодоһон болгогдодог байгаа.

Коммунист Овчинниковай хэлээшые анхаралтайгаар шагнаһанайнгаа һүүлээр тэрэнние заводой главна конструктор байһан коммунист Г. В. Петушкинай кабинедтэ урниһан байгааб. Главна конструктор электротехническэ булад эльгээдэг заводтой бэшэлсэһэн саарһа харуулба. Тэрэ заводойхид эльгээдэг продукцияа һэлгэхэ дурагүй байгаа, яахадааб гэхэдэ, ехэ хэмжүүртэйгээр гаргаһан буладынь заводто олзотой байгаа.

Хөөрэлдөөнэй эсэстэ коммунистнууд Г. В. Петушкин Н. Х. Улахинов, Ф. М. Овчинников гэгшэд хара металлургиин министр нүхэр И. П. Казанецта, «Социалистическая Индустрия» газетын редакциин промышленна таһагта бэшэхые зүбшөөһэн юм.

Хара металлургиин министр нүхэр И. П. Казанец арга боломжо хэрэглэхэ асуудалда анхаралтайгаар хандадаг хүн байжа, удаан болонгүй харюу үгөө һэн. Мүн манда эльгээдэг электротехническэ буладай хэмжүүр хубилгагдаһан байгаа. Тэрээнэй ашаар электротехническэ цехтэ динамна булад хайшалагдахаяа болижо, 1971 оной туршада 135 тонно хара металл алмагдаа.

Үнгэтэ металлай шудхалаашан коммунист Виктор Власов, инженер-технолог, мүнөө шудхалгын цехэй начальник, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат И. Г. Соколов алюминии хайлуулха шэнэ арга зохёоһон юм. Тэрээнэй ашаар ажалай бүтээсэ 14,2 процентээр дээшэлһэн, ехэ мүнгэ зөөри, электрын элшэ хүсэн алмагдаһан байна.

Слесарь-хабсаргагшад Валерий Манинов, Алексей Торгашин гэгшэд үйлэдбэриин арга боломжо элирүүлхэ талаар харалгын болохо үедэ электротехническэ машинануудые хабсаргаха долоон шэнэ арга дурадхаһан юм. Эдэнэрэй дурадхаһан шэнэ аргануудай экономическа ашаг олзонь өөһэдэйнь жэл соо абадаг салин хүлһэнэй тэнтэй.

Комсомолой гэшүүн Владимир Кузьменко заводой главна конструктор Г. А. Соколова, мастер В. Д. Шутенков гэгшэдтэй хамта удаан хүдэлжэ, ехэ үнэтэй «К-47» маркын лааг ондоо лаагаар («МЛ-92» маркын лаагаар) һэлгэхэ асуудал шиидхээ. Иигэжэ эдэнэр дүрбэн жэлэй туршада абаха салин хүлһэнэй мүнгэ алмаа.

Коммунистнууд А. Ф. Щепин, Н. Е. Ерохин гэгшэд металл алмаха талаар шэнжэлхы ехэ ажал хэжэ, нимгэн түмэр эсхэхэ таатай зохид карта зохёоһон юм. Тэдэнэй дурадхалнууд бүхэсоюзна харалгын үедэ хэрэглэгдэжэ, хара, үнгэтэ металлаар шудхагдаһан 50 шахуу тонно нимгэн түмэр алмагдаа.

Коммунист Р. П. Ежовой хүтэлбэри доро ажаллаһан бригадэ электрокипятильнигуудай спираль хэхэ техническэ чертёжнуудые зохёожо, полуавтомат бүтээгээ. Тэрэ бригадада Валерий Парфёнов, Юрий Антонов гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. **Полуавтомадай үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэнэй ашаар хоёр хүн сүлөөлэгдэжэ, ондоо ажалда оруулагдаһан** байна.

Коммунист В. И. Суворовой творческо бригада электрокипятильнигуудые зохёожо, үйлэдбэридэ хэрэглэһэн, арбан электрокипятильнигые нэгэн доро шалган туршаха шэнэ стенд зохёоһон юм. Тэрэнь юрын аад, ашаглахада ехэ найдамтай.

Заводой бүхы хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл гаргаһанай, шэнэ дурадхалнуудые оруулжа, үйлэдбэридэ хэрэглэһэнэй ашаар лэ электрокипятильнигуудые бүтээхэ дээшэлүүлэгдэһэн түсэб дүүргэгдэхэ байна гэжэ ахалагша мастер коммунист В. В. Шевченко хөөрэнэ.

Хамтын хүсөөр шэнэ дурадхалнуудые оруулжа, үйлэдбэридэ хэрэглэдэг жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, олон. Эдэ бүгэдэ хэмжээнүүд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагданхай.

Заводой партиина, профсоюзна, комсомолой организацинууд продукциин шанар һайжаруулха асуудалда гол анхаралаа хандуулдаг байна. Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо продукциин шанар тушаа гомдолнууд ороогүй. Электродвигательнууд болон автон[...] шанартайгаар бүтээгд[...] һан бэшэгүүд болон [...] нууд заводой коллек[...] дээрэ зүг бүхэнһөө ер[...]

Заводой цехүүдые [...] наар хүдэлгүүлхэ [...] риин арга боломжон[...] рүүлгэдэ угаа ехэ уд[...] Тиибэшье гол цехү[...] гаргаһан продукции[...] процентнь гурбада[...] бэлэн болгогдожо, [...] рана. Гол шалтага[...] хэдэн завод манда [...] рэгтэй зүйлнүүдые [...] байна.

Хэрэгтэй материал[...] соогоо ерээгүйһөө [...] иигэжэ жэгдэ бэшэр [...] тай болоно, үйлэдб[...] кварталдаа 2—3 дахи[...] дэг юм. Тэрээнһээ бол[...] дукци бүтээлгэ таһал[...]

Хүдэлмэришэн бүхэ[...] бан жэлэй түсэбтэй [...] үйлэдбэриин арга бол[...] элирүүлхэ хэрэгтэ ех[...] нартай. Хүдэлмэриша[...] лай бүтээсэ дээшэлүү[...] тодорхой даабари аба[...] боломжоёо дахин хар[...] юм.

«Электромашина» за[...] лектив юһэдэхи табан [...] дохи жэлдэ урдаа ехэ [...] бинхай. Эндэхи парти[...] союзна, комсомолой [...] нууд коллективэй[...] үүсхэлые үйлэдбэрии[...] ломжонуудые элирүү[...] хэхэ, продукциин шан[...] руулха хэрэгтэ зорюул[...]

Н. [...] Агу[...]
«Электромашина» [...] ахалагша [...]

ҮБЭЛДӨӨ мүртэй ороогүй нимгэн саһан март һарын нара һалхин хоёрто үсөөхэн хоног соо хайлажа, хада гүбээ, тала дайда ёһотойл хабарайхяар халюуран шарлажа харагдадаг болобо. Гансал хадын хүнхэр жалга соогуур, хашаа, хорёогой араар лэ эндэ тэндэ үлэһэн хүр саһан сайрана.

Хэдэн һара соо хаалгада байжа эдеэлһэн хонидшье урин дулаан болоходо хорёоһоо гараһаар лэ хээрын бэлшээри тээшэ яһала дуратайгаар субадаг болонхой.

Мүнөө ахалагша хонишон Цыжидма Будажаповна Аюшеева өөрынгөө туһалагша Дулмажап Цыбикжаповатай хоюулан хурьгалһан хонидоо хоёр ондоо болгожо илгаад, һайса уһалжа, Шэбэртын голой баруун, зүүн гүбээнүүдэй таряалан тээшэ туужа ябаба.

— Эдэ багашаг хурьгадтай хонидые мүнөөдэр түрүүшынхеэ бэлшээридэ гаргабабди. Ходо хаалгада байгаад эдеэлжэ һурашоод, эдэш хээрэ гараха дурагүй байна. Харин нүгөө бүлэг хониднай адуулганда ябажа эхилһээр хэды хоноо, тиимэһээл нойтон хагда, шолбы эдижэ амташанхай бэлшээридээ ульгамаар гарана, — гэжэ Цыжидма Аюшеева хэлэнэ.

— Үдэрэй утада мүнөө хонидые бэлшээхэһээл дээрэ юумэн үгы болоо. Үбһэ тэжээлнайшье барагдаха тээшээ болохонь гүбэ. Таряанай газарта, сабшалан, бэлшээри дээрэшье хонидой эдихэ хагдан, һолоомо һошын үлөөдэһэн яһала элбэг даа, удахагүй наруули газарта түрүүшын ургыншье гарахань ха юм,— гэжэ нүгөө хонишон Дулмажап Цыбикжаповань дуугарна.

Энэ үедэ эмниг һоргог янзын, һэр-мэр гэһэн моритой залуухан хүбүүн хажуудамнай туласа гүйлгэжэ ерэбэ.

— Даша-Дондок, хонидоо үдэшэ болотор Добын таряалан дээрэ адуулаад, зургаа-долоон час багта асараарай. — гэжэ ахалагша хонишон захина.

УРГЫН ҺАЛБАРХЫН УРДА

Хурьгадайнь хашаа соо орожо, хараабди. Эндэхи нэгэ байрань хуушан, досоогоо пеэшэнтэй, нүгөөдэнь шэб шэнэ, пеэшэнгүйгөөр хэгдэнхэй.

— Жэл бүри бидэ энэ хуушан, уйтан хашаа соо хурьга абажа зобогшо һэмди. Мүнөө жэлдэ нарай хурьгадаа түрүүшын арба гаран хоногто энэ дулаан пеэшэнтэй байрада байлгажа томохон болгоод, удаань тэрэ түлигдэдэггүй шэнэ хашаадаа оруулжа ехэ ехэ сакман болгонобди. Энээнэй ашаар байрамнай уужам, хурьгадаа хүхүүлхэ, эдеэлүүлхэдэшье амар болоо,—гэжэ Цыжидма Будажаповна хэлэнэ.

Түл абалгын тоо бүридхэлэй дэбтэрые абажа харабабди. Сүүдхын хэды хурьган абтааб, хэдынь гарзалааб, хэды хонин дутуу түрөөб, хурьга хаяаб, бүхыдөө хэды хурьгадтай болооб гэжэ эндэнь хуу үдэр үдэрөөр тэмдэглэгдэнхэй. Хонидынь янзарийн тэн багаар хурьгалжа эхилһэн. Зарим сүүдхэдэ 25—30 хурьгад абтаһан байна. Хэды хонид дутуу түрөөб, хэды хурьгад гарзалааб гэһэн графа соонь үдэрһөө үдэртэ «үгы», «үгы» гэжэл бэшээтэй. Тиихэдээ түс отарада нэгэшье түл гарза хорелтодо ороогүй болоно бшуу. Эдэнэр отарынгаа бүхы 547 эхэ хонидһоо мүнөө 515 хурьга абаад, томо болгожо байна. Саада тээнь үшөө гуша шахуу хурьгалха хонид бии. Тиигэжэ нүхэр Аюшеева Бэшүүрэйнгээ совхозой бүхы хонишодой дунда бултанһаа түрүүлэн, зуун эхэ хонин бүриһөө 90 гаран хурьга абаба.

Ажахыдаа хонишоноор гушан жэлдэ хүдэлһэн, мүнөө пенсионер Цыдып Шоймполов, ахалагша хонишоной хүбүүн, комсомолец Даша-Дондок Аюшеев хоёр хурьга абалсаба.

— Мүнөө жэлдэ үбһэ тэжээлээр балайшье элбэг бэшэ һэмди. Оройдоол 410 центнер үбһэтэй, 100 центнер зелёнкотой үбэлжэлгэдэ ороо бэлэйбди. Ондоогоор хэлэбэл, хонин бүридэ миин центнер хүрэхэгүй бүдүүн тэжээл хүртөө юм. Хониднай зун, намарайнгаа таргаар, үбэл хожом болотор адуулһанай ашаар лэ һайн ондо орожо байна. Мүнөө һанаагаа зобохо юумэмнай хурьгад. Тэдэниие эгээл энэ үедэ һайнаар эдеэлүүлбэл, түргэн томо болохо байһаниинь мэдээжэ. Теэд талха таряанай зүйл үшөөл багаар үгтэнэ. Энээнние нэмэжэ үгэгты гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ табинабди, — гэжэ ахалагша хонишон хэлэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Залуу хонишон Даша-Дондок Аюшеев. 2. Отарын хурьгад.

М. НАМЖИЛОВ.

Россин эгэшэ д[...] республикануу[...]

Хани барисаанай зам

КЫЗЫЛ. Буурал Саянай боор ёор татагдаһан, Тувые [...] холбоһон Усинска трактые хани барисаанай зам гэжэ нэрлэй[...] дай ажахын ашаатай автомашинануудай колоннонууд Тува[...] энэ үзэсхэлэн харгыгаар үдэр, һүнигүй ходо һүндэлжэ бай[...]

Эдэ ашаанууд оронноймнай нютаг бүхэнһөө шахуу элы[...] Барилгын материалнууд болон конструкцинуудые энэ респуб[...] Ураал ба Казахстан, Украина ба Узбекистан эльгээнэ. Тува[...] рилгын индустриин, үнгэтэ металлургиин предприятинууд[...] түхеэрэлгэнүүдые Москва болон Ленинград, Минск ба К[...] Таллин болон Горький ябуулна. Республикын экономикын [...] тэдэ шухала гурбан миллион үлүүтэй тонно ашаанууд [...] трактаар гансахан нёдондо жэлэй туршада зөөглэһэн байна.

Урдань хооһон дайда байһан энэ хизаараа Тувын шэнэд[...] билгаха хэрэгтэнь СССР-эй арадууд аха дүү ёһоной һайн [...] туһаламжа үзүүлээ. Элшэ хүсэнэй, түлишын, модо болбо[...] ба эдеэ хоолой промышленность, барилгын индустриин [...] металлургиин предприятинууд эндэ бии болгогдонхой. Таб[...] үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд Тувада ажаһууна, ажаллана. [...] үмэнэхи газар шэнэдхэн хубилгана.

«Аха дүүнэрэй» хани нүхэсэл хабсагайһаа бата бэхи» [...] данай Тувын оньһон үгэ соо хэлэгдэдэг. Энэ нүхэсэл хани[...] най зам—Усинска тракт татажа, мүнхэ Саяниие «ури[...] Ороной бусад районуудта тувинскэ эрхим сортын асбест, [...] мяхан, ртуть, кобальтово концентрадууд энэ трассаар [...] зөөгдэнэ.

М. ХУНКАЕВ, ТАСС-ай [...]

Нефтиин шэнэ уутанууд

КАЗАНЬ. Татарай Чистопольско районой Давыдовское [...] нефтьтэй газар олдобо. Үрэмдэлгэ хэхэдэнь, шулуун нүүрһа[...] рилдэхэ үеын һудалһаа нефть гаража ерээ. «Хара алтанай [...] уута промышленна удха шанартай, олон үетэй гурбан һудал[...] ридэнэ, — гэжэ «Татнефтьразведка» трестын ахамад геолог [...] Войтович мэдээсэбэ.

Вятска шадархи бэдэрэлгын районһоошье найдал түрү[...] мэдээсэл абтаа. Хоёр газар малтахадань, нефтьтэй шэнэ һуда[...] бо.

Татарай зүүн хубидахи хожомоо ехэ ашаг үрэтэй байха[...] саагдаһан Ульяновска, Тлянчи-Тамакска шэглэлнүүдтэ гео[...] нефть бэдэржэ үргэлжэлһөөр.

А. ДЬЯЧЕНКО, ТАСС-ай [...]

Үргэн хэрэглэлэй эд бараан

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Вагон заһабарилдаг С. М. Кировэй нэр[...] заводто эмхидхэгдэһэн үйлэдбэриин шэнэ участок мебельнүү[...] һунаагдадаг элэгэр стол, номой шкаф, тумбочка болон һандал[...] дые олоор бүтээн гаргажа эхилээ. Орджоникидзевскэ шэлэй за[...] тусхай цех нээгдэнхэй. Сайн шаажан амһартанууд, гоё һайх[...] занууд, янза бүриин бэлэгүүд эндэ бүтээгдэдэг болобо. Комсо[...] 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Электролампын заводто бишыхан эл[...] лампочканууд, столой светильнигүүдые бүтээхэ автомат ли[...] бигдаа.

* * *

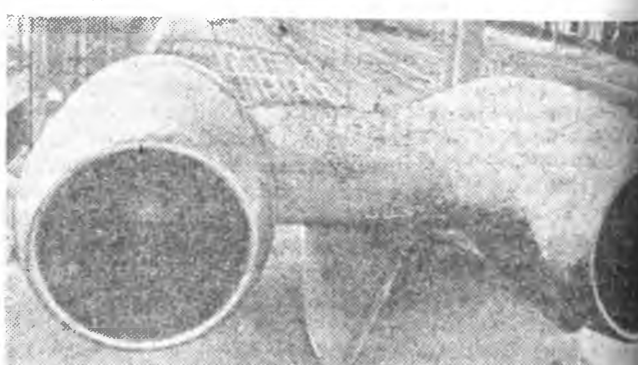
Хойто Осетиин хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд һүүлэй жэлы[...] арадай хэрэглэлэй 130 янзын эд бараа бүтээн гаргадаг боло[...] лагдадаг түмэр гаражнууд, дүрбэн табюуртай газово пли[...] мебель болон үнгэтэ резинэ гуталнуудай талаар улад зоной [...] ехэ байна. Мүнөө жэлдэ түсэбһөө гадуур тиимэ эд бараан 6,5 [...] лион түхэригтэ, нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехээр гаргагда[...]

Т. ЕФИМОВ, ТАСС-ай кор[...]

Залуушуул фермэнүүдтэ хүдэлхэеэ ош[...]

ЯКУТСК. Яхад ороной Чурапчинска дунда һургуулиин ар[...] «Б» классай 24 шабинар һуралсалаа дүүргэһэнэй һүүлээр ма[...] болохо гэжэ шиидээ. Эдэнэр ерээдүйнгөө нүхэдтэй, тэдэнэй аха[...] далтай, үйлэдбэритэй танилсахын тула Н. К. Субурусскиин н[...] жэтэ совхозой комсомол-залуушуулай «КЭСКИЛ» гэжэ хурша [...] дэ бүхы классаараа һаяхан ошбобо.

Дунда һургуулинуудые дүүргэгшэд мал ажалай ферм[...] хүдэлхэеэ олоороо ошодог болоно байна. Гансахан нёдондо ха[...] ёр мянга табан зуу гаран хүбүүд, басагад ВЛКСМ-эй гор[...] райкомуудай путёвконуудаар республикын колхоз, совхо[...] эльгээгдэһэн байгаа.

Приднепровско түмэр харгыда реактивна вагон — [...] харгын транспортын шэнэ зүйл —туршалга гаража бай[...] туршалга гаража байһан вагон часай туршада 250 [...] хүрэтэр түргэнөөр ябаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түмэр харгыда ябадаг болохо [...] двигатель.

ТАСС-ай фотохро[...]

Экономико шудалха лектори

ПРОДУКЦИ АБАЛГЫЕ ТҮСЭБЛЭХЭ, ГАРГАШЫНЬ ХОЙНОҺОО ХИНАХА ТУХАЙ

РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын Зүүн-Сибиририн үйлэдбэриин захиргаанай главна агроном Сергей Федорович Ефимов энэ статья бэшэһэн байна. Тус статья манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ аша туһатай байхань лабтай.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдөө ажалшадай һуудал байдал, соёл болбосорол улам һайжаруулха зорилгонууд КПСС-эй XXIV съезд дээрэ табигдаһан байна. Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула продукци үйлэдбэрилхэ, тэрээндэ хэгдэхэ гаргашые зүбөөр түсэблэхэ тон шухала.

Тиигэжэ ажахын отделени, бригада, звено, отара, фермэ бүхэниие ажахын тоосоондо оруулха эрилтэ табигдана. Тиихэдээ үйлэдбэриин хуби бүхэнэй илгаае, газарайнь шанар, даалгагдаһан техникын хүсэ, хүдэлмэришэдэйнь тоо хараада абтаха ушартай.

Жэшээнь, тракторна бригада бүхэндэ ургаса абаха даабари үгэхэдөө заабол ямар газартайб, урдахи жэлнүүдтэ ямар ургаса абтааб гэжэ харалсаха болоно. Машина, хэрэгсэлнүүдэй талаар адлирхуу болгохын тула тэрэнэй гаргашын лимит ондо ондоогоор тогтоохо шухала. Мүн хүдэлмэриин хүсые жэгдэрүүлхэ зорилгоор үйлэдбэриин бүлэг бүхэндэ ажалшадые урмашуулха нэмэлтэ түлөөһые үйлэдбэриин гаргашада салин хүлһэнэйнь хэды хуби ээлдэгые харалсажа тогтоохо ушартай.

Үйлэдбэриин хуби бүхэнэй хүдэлмэриин дүн сэгнэхэдээ, тэдэнэрэй түсэб даабаряа хэр зэргэ дүүргэһыень харалсаха байна.

Үйлэдбэридэ хараалагдаһан лимидһээ үлүү гаргаша гаргуулхагүйн тула технологическа картын ёһоор хэгдэжэ байһан хүдэлмэриин хуби бүхэнииинь хэр дүүргэгдээб, тэрээндэ ямар гаргаша хэгдээб гэһэн мэдээн ходо абтажа байха жэшээтэй. Тиимэһээ гаргашын хойноһоо нарин хиналта табиха гэбэл, хүдэлмэриин дүүргэгдэһэн хойно шэнжэлхэ бэшэ, харин тэрэнэй хэгдэжэ байха үедэ хамааралсаха байна.

Теэд мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай бүридхэдэг мэдээсэл дээрэһээ үйлэдбэриин гаргашые саг үргэлжэ хинажа, шэнжэлжэ байха аргагүй. Юуб гэхэдэ, үрэһэ хүрэнгэ, горючи гаргашалга, мори унаа хэрэглэхэ, машинын хэһэн тонно-километр, үтэгжүүлгэ гэхэ мэтэ мүнгэндэ оруулагдажа харуулагданагүй бшуу. Гансал салин хүлһэн мүнгөөр тодорхойлогдоно гээшэ.

Хоёрдохёор, эдэ мэдээсэлнүүд хүнүүдэй ажалладаг газарта арбан хоног бүхэндэ тэмдэглэгдэдэгшье һаа, тэрэнь ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ хэзээни һүүлдэ, үйлэдбэриин ямар нэгэн хүдэлмэриин дүүргэгдэһэн хойно үйлэдбэриин тоосоотой хүргэгдэдэг байна бшуу. Имэ байдалые хубилгаха саг ерээ. Арбан хоног бүхэндэ бүридхэгдэдэг мэдээсэлнүүдтэ үйлэдбэриин гаргаша харуулагдажа байха зэргэтэй. Тиимэһээ ажахы доторой тоосоое наринаар хинажа байхын тула тоо бүридхэлэй гурим ондоо болгохоор. Нэн түрүүн үйлэдбэриин 18-дахи, 19-дэхи счедуудые ажахын экономистын барижа байбал зохисотой. Мүн бухгалтериин тоо барилдхэлые ажахы доторой тоосоонтой тааруулха гэбэл, 18-дахи счедые зарим тэды хубилгахаар. Нэн түрүүн үйлэдбэриин гаргашые бүхы бригадаарнь гаргаха бэшэ, харин ургамал бүхэниие ургуулхада хэгдэһэн ажал бүринь гаргаша тодорхойлогдохо ушартай.

Тиигэбэл газар таряалангай оньһожоруулагдамал бригадын гектар бүридэ, ажал бүхэндэ хэгдэһэн гаргаша элеэр харагдаха жэшээтэй. Энэ ушарта хээрын хүдэлмэриин ябажа байха үедэ гаргашынь хойноһоо хинаха арга олгогдохо байна бшуу. Нүгөө талаараа технологическа картын хүдэлмэриин түсэбэй хэр зүбөөр табигдаһаниинь шалгагдаха байна ха юм.

ГАЗАР ТАРЯАЛАНГАН һалбарида үйлэдбэриин гаргашые түсэблэгдэһэнтэйнь жэшэн хинажа байха гурбан арга бии. Нэгэдэхинь —һарада гү, али нэгэ кампаниин дүүрэхэдэ бүхы хэгдэһэн хүдэлмэриинь гаргаша түсэбтэй сасуулагдадаг.

Хоёрдохинь — ямар нэгэн кампаниин үедэ хэгдэхэ гаргашань хүдэлмэриин эхилхын урда тээ бага зэргэ хубилгагдадаг. Жэшээнь, таряа хуряалгын урда тээ үнэхөөр хэды шэнээниинь хуряагдахаар бэ, хэды продукци абтахаб гэжэ харгдаад, уридшалан табигдаһан түсэб ондоо болгогдоно. Зүгөөр ямар хүдэлмэридэ хэды шэнээн гаргаша хэгдэхэб гэжэ тодорхойлогдохогүйдөө тэрэ шэнжэлэлгые хүсэд гэхээр бэшэ.

Гурбадахинь — нормативна арга болоно. Энэ хадаа һарада гү, али нэгэ кампаниин үедэ хэгдэһэн хүдэлмэриие нормын ёһоор хэгдэхэ гаргашада үсхэдэг. Тэрэнь түсэбөөр тогтоогдоһон гаргаша боложо үгэдэг. Тэрэниие бодото гаргашатайнь сасуулжа үзэдэг байна.

Энэ арга хэрэглэхэдэ, продукци үйлэдбэрилгэдэ хэгдэһэн гаргашынь ехэ баганьэлеэр харагдадаг байха юм. Зүгөөр энээниие тооложо гаргахын тула угаа ехэ юумэ хэхэ, бүтээһэн ажал бүхэнэйнь гаргаша тодорхойлхо болгодоно. Энээниие гараар тооложо гаргаха хүсэн олонхи ажахынуудта байхагүй. Тиимэһээ тэрээндэ тоо бододог техникэ хэрэглэхэ шухала.

Нимэ нормативна аргаар үйлэдбэрилгые түсэблэхын, гаргашыень бүридхэжэ байхын тула тэрээндэ уридшалан бэлдэхэ, бүхы тоо бүридхэлгээ энээндэ зохилдуулха ушартай. Энэ талаар дүршэл шадабаритай болоһон ажахынууд орон доторнай яһала бии. Газар таряалангай һалбарида технологическа картын ёһоор хараалагдаһан гаргашые норматив гэжэ тоолоходо болохо байна. Юуб гэхэдэ, тиимэ картада үйлэдбэриин бүхы гаргаша хараада абтадаг байна бшуу.

Ажалай гаргаша, салин түлөөһэнэй хэмжээн колхоз гү, али совхозой үйлэдбэриин-финансова түсэбтэй сэхэ холбоотой байха эрилтэтэй.

Энэ нормативна арга хүсэд һайнаар хэрэглэхэ гэбэл, эгээн түрүүн ажал бүхэнэй өөрынь үнэ сэн тодорхойлогдоно. Тэрэнэй ёһоор нормативна технологическа карта зохёогдодог юм. Энэ ушарта яаралтай хүдэлмэриин үедэ нэгэ бригадаһаа трактор, комбайнуудые нүгөөдэ бригадада хэрэглэхэдэ һаад ушаруулагдахагүй болоно. Мүн трактор болон бусад машинануудые ямаршье ажал хэхээр таарууха арга олгоно гээшэ.

Продукци абалгада сэхэ хэгдэһэн гаргашань (нормативна таблица соо оруулагдаагүйшэнь) жэлэй эсэстэ бүридхэгдэн гаргагдана.

Энэ арга хэрэглэхэдээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ажал бүхэнэй хэр саг соогоо, хэр шанартайгаар хэгдэһыень хараада абаха, эрилтээ шангадхаха аргатай болоно. Хүдэлмэриин саг соогоо, хэр шанартайгаар бүтээгдэһыень тоонгүй байжа, ажалдаа голодоһо гаргаһыень хараада абаагүй һаа, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй бшуу. Юуб гэхэдэ, технологическа картын ёһоор хүргэгдэһэн ажахын тоосоото даабариие хараалагдаһан болзортонь дүүргээгүй һаа гү, али шанар муутайгаар, гээгдэжэ хэбэл, үйлэдбэридэ ехэ хохидол ушаруулагдадагынь мэдээжэ.

Эдэ дутагдалнуудые усадхаха зорилгоор бухгалтерскэ тоо бүридхэлдэ 28-дахи главна счет нээгдэнэ. Тэндэ үйлэдбэридэ ушарһан голодоһо харуулагдажа байха юм. Энэ счедто ажахын бүхы һалбаринуудта гологдоһон хүдэлмэриие дахин хэхэдэ ошоһон гаргаша оруулагдана. Мүн эндэ ушарһан гарза гайе хүндэ тохонгүй миин хаяһаниинь бэшэгдэдэг.

Нормативна аргаар түсэблэхэдэ, үйлэдбэриин гаргаша тоолоходо ажахын мэргэжэлтэдэй, бригадирнарай, фермые даагшадай, тоо бүридхэгшэдэй харюусалга нилээд дээшэлдэг байна. Энээниинь хүдэлмэрилэгшэдтэ үгтэһэн шан элишэлжэ үгэдэг.

Нормативна арга хэрэглэхэдэ үйлэдбэриин гаргашын хойноһоо нарин хиналта табихада зохид болоно үгэнэ. Жэшээнь, Крымскэ областиин Белогорско районой колхозуудта нормативна арга гурбан жэлэй туршада хэрэглэһэниинь аша үрэ ехэтэй байба. Энээнэй ашаар үйлэдбэриин гаргашые үдэр бүри хинажа байха арга олгогдоно бшуу. Нормативна арга хэрэглэхэдэ продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаханаар гаргажа болоно. Мүн үйлэдбэри даажа ябагшадые ехэ журамтай болгоно, үйлэдбэриин түсэбэй дүүргэлтын, мүнгэ, зөөриин гаргашын хойноһоо наринаар хинажа ябаха аргатай болгоно гээшэ. Тиигэжэ бухгалтерскэ тоо бүридхэл юумэнэй дүүрэһэн хойно тэрэниие миил харуулдагаа болижо, харин үйлэдбэриин дутагдалтай тэмсэхэ хүсэн болохо байна.

ЭГЭШЭ ДҮҮ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ НЭГЭМДИ

СССР·50

А. П. ЛЯШКО,
Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

арадуудтал адли украин арадта зол жаргалай зам олгожо үгэhэн. 1922 оной декабрьда Бүхэсоюзна нэгэдэхи съезд дээрэ совет республикануудай hайн дураараа хүдэлмэришэн, таряашадай олонациональна нэгэ гүрэн боложо, хуулита ёhoop нэгэдэhэн ушар хадаа Агууехэ Октябриин хэрэг үйлын үргэлжэлэл, совет бүхы арадуудай хүсэл эрмэлзэлэй бэелэл боложо, социальна ба национальна дарлалтые эсэслэн усадхаhан байна.

Совет арадуудай гүрэн түрын холбоо барисаа байгуулха хэрэгтэ революциин вождь В. И. Ленин айхабтар ехэ аша габьяатай байhан. Национальна асуудалаар тэрэ тусхай hургаал, коммунис партиин национальна политикын научна ёho гуримуудые зохёожо, совет социалис гүрэнэй союзые байгуулха тодорхой зам заажа үгэhэн гээшэ. ССР Союзые байгуулха тушаа Ленинэй hанал бодолые ороноймнай хүдэлмэришэн анги, ажалша таряашад, түрүү интеллигенци халуунаар дэмжэжэ, нэгэдэлэй түлөө бүгэдэ арадай бодото хүдэлөө дэлгэрүүлээ hэн. Совет Украинын ажалшад Россин бусад арадуудтай аха дүүгэй нэгэдэл байгуулхын түлөө нугаршагүй хүсэл эрмэлзэл харуулhан юм.

Ленинэй национальна политикын илан мандаhанай гэршэ, пролетарска интернационализмын бодото бэелэл болоhон СССР-ые байгуулга хадаа совет арадуудай хуби заяанда тон шухала удха шанартай түүхэтэ үйлэ хэрэг боложо үгэhэн байна.

«Политическэ удха шанарайнгаа талаар, социально-экономическа хойшолонгоороо СССР-эй байгуулагдаhан ушар манай гүрэнэй түүхэдэ гайхамшагта hуури эзэлнэ» — гэжэ КПСС-эй Генеральна секретарь Л. И. Брежнев партиин XXIV съезддэ КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл соо хэлээ hэн.

Социалис республикануудай союз олонациональна гүрэнэй байгуулалтын эгээл таатай зохид ба эгээл hайн формо байhыень түүхын дүй дүршэл элирхэйлэн харуулаа. Энэ формо хадаа бүхы обществын аша туhые наци бүхэнэй аша туhатай тааралдуулдаг. Советскэ Союз өөрынгөө байгуулалтаар эрхэ сүлөөтэ арадуудай түүхэдэ үзэгдөөгүй нэгэдэлэй харилсаа, хани нүхэсэл харуулна.

УКРАИН АРАД өөрынгөө национальна гүрэн түрые бүхы хэмжээгээр хүгжөөгөө, өөрынгөө бүхы газар дайдые нэгэдүүлээ, республикынгаа бэеэ даанхай байдалые үзэгдөөгүйгөөр бэхижүүлээ. Эдэ бүгэдэнь Советскэ Союзай бүхы политическэ, экономическа ба ороной хүсэ шадалаар, аха дүү арадуудай харилсан туhалалсалгаар хамгаалагдана бшуу. Түүхэтэ богони болзор соо совет Украинын ажалшад экономико, наука ба соёл гэгээрэлэйнгээ бүхы hалбаринуудта асари ехэ амжалта туйлаа.

Украин арад бүхы ажал хэрэгтээ аха дүү совет арадуудай, нэн түрүүн агуу ехэ ород арадай туhаламжада ходо түшэглэдэг байна.

Түрүүшын табан жэлнүүдые hанаад үзэел даа. Индустриин гигантнууд «Запорожсталь», Харьковай тракторна, Новокраматорскын машина бүтээлгын заводууд, Днепрогэс гэхэ мэтэнүүд тэрэ үедэ байгуулагдаhан шуу. Эдэ ехэ барилганууд совет арадуудай хүсэ шадалаар бодхоогдоо hэн. Днепрогэсэй барилга дээрэ табин нациин түлөөлэгшэд ажаллаhан юм. Шэнэ барилгануудта хэрэгтэй материал болон түхеэрэлгэнүүд Эхэ ороноймнай бүхы область, хизаарнуудhаа эльгээгдэдэг байhан.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ тохёолдоhон бэрхэшээлнүүдые мартахын аргагүй. Украинын 4,5 миллион хүбүүд аха дүү республикануудай сэрэгшэдтэй суг хамта Эхэ оронойнгоо түлөө Москва, Ленинград шадар, Волгын эрьедэ, Курскын дүхэригтэ, Кавказай хадануудта ба Прибалтикада баатар зоригтойгоор тулалдаhан байна. Ород, белорусс, грузин, казах, узбек, армян ба бусад арадуудай олон миллион хүбүүд Украинын газар дээрэ фашис эзэмдэгшэдые хяа сохилсоhон. Манай арадуудай дайшалхы нүхэсэлые харуулhан хоёрхон баримта дурдахамни. Днепр мүрэнэй түлөө түүхэтэ тулалдаанда хабаадаhан нэгэдэхи Украинска фронтын сэрэгшэдэй дундаhаа Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн хүнүүд 33 нациин түлөөлэгшэд байhан. Дайсанаар саг зуура эзэмдэгдэhэн республикымнай газар дээрэ дайшалхы ябуулга хэhэн партизан отрядуудта Советскэ Союзай 60 гаран наци ба үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд байлсаhан юм. Хэды ехэ сагай үнгэрөөшье hаа, украин арад энээниие мартахагүй.

Арадуудаймнай хани нүхэсэлэй агууехэ хүсэн гансахан дайн байлдаанай үедэ харагдаа бэшэ юм. Ород, казах, узбек, грузин, башкир болон бусад арадууд дайнай үедэ Украинаhаа нүүлгэгдэhэн хүнүүдые угтан абажа, hүүлшынгээ хилээмэ хубаалдадаг байhан. Тэндэ нүүлгэгдэhэн заводууд түргөөр ашаглалгада үгтэжэ, фронтдо хэрэгтэй продукци үйлэдбэрилжэ ородог hэн. Ороноймнай зүүн зүгэй районуудта УССР-эй наукануудай академи, Украинын дээдэ hургуулинууд, театрнууд хүдэлжэ байhан. Дайнай үеын тэрэ бэрхэшээлтэ сагта нүүжэ ошоhон үхибүүд өөрынгөө түрэл украин хэлэн дээрэ hураха аргатай байhан юм.

Фашис Германиие тиимэ хүнгэхэнөөр илаагүйбди. Дайн Эхэ орондомнай ехэ хохидол тохёолдуулаа. Илангаяа Украинада 714 город болон хүдэлмэришэнэй тосхон, 28 мянган хүдөө hуурин hандаргагдаhан юм. Республикымнай арадай ажахыда ушаруулагдаhан гарза хохидолой хэмжээн дайнай урда тээхи сэнтээр абахада, 285 миллиард түхэриг болоhон гээшэ.

АХА ДҮҮ АРАДУУД дайнай тэрэ hандаралые усадхаха хэрэгтэмнай туhалаа. Дайнай үшөө дүүрээдүй байхада, барилгын материал, техникэ, эдеэ хоолоор ашаалагдаhан эшелонууд республикадамнай эльгээгдэжэ захалаа hэн.

Мүнөө манай республика промышленна үйлэдбэриингөө хэмжээнэй талаар 1940 оной юhэн украина болоо. 1971 ондо Украинын ССР-тэ 209 миллион тонно нүүрhэн, 117 миллион тонно түмэрэй руда, 65 миллиард кубометр газ абтаhан, 150 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 47,4 миллион тонно булад, 497 миллион дүрбэлжэн метр бүд үйлэдбэрилэгдэhэн, 149 мянган трактор бүтээн гаргагдаhан байна. Имагтал манай республикада анха түрүүн электронно аргаар тоо бододог машинын, искусственна алмазай, дэлхэй дээрэ эгээл томо самолёдой бүтээгдэдэг болоhоноор омогорхонобди. СССР дотор ургуулагдадаг бүхы шэнииисын табанай нэгэ хубиие Украина үгэнэ, үнгэрhэн жэлдэ 39,4 миллион тонно ороohо таряа ургуулаабди.

Ажалшадай байдал hуудал саашадань hайжаруулха талаар партиимнай хараалhан программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Үнгэрhэн гансахан табан жэлэй туршада Украинын хүн зоной бодото олзо доход 32 процентээр дээшэлэнхэй. Дэлхэйн нэгэшье гүрэн байрын гэрнүүдые СССР-тэл адли олоор барипагүй.

Социализмын шэнэдхэн хубилгаха агууехэ хүсэн, коммунис партиимнай ленинскэ национальна политикын аша үрэ украин арадай соёл культурын хүгжэлтэ дээрэhээ эли тодоор харагдана. Революциин урда тээ Украинын бүхы хүн зоной 72 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй hаа, мүнөө 15 миллион хүн гэхэ гү, али гурбан хүн бүхэнэй нэгэн hурана. Бүгэдэ ниитын дунда hуралсал түгэсэжэ байна. Республика доторнай дээдэ 139 hургуулида 803 мянган залуушуул hурана. Научно-шэнжэлэлгын, проектнэ мянга шахуу организацинуудта 137 мянган эрдэмтэд хүдэлнэ.

Украин арадай формоороо национальна, удхаараа социалис культура Эхэ ороноймнай бүхы арадуудай культуратай нягта холбоотойгоор хүгжөөгдэнэ. Совет Украинын литература болон искусство партийна ба арадай шэнжэ шанарhаа үндэhэтэй, пролетарска интернационализмын, совет патриотизмын, аха дүү арадуудай хани нүхэсэлэй үзэл бодолоор нэбтэрэнхэй.

КОММУНИС ПАРТЯАР, совет засагаар, социалис байгуулалтаар, хүмүүжүүлэгдэhэн алдар солото хүнүүдынь Украинын эгээл үнэтэй баялиг болоно. Ажалша хүн өөрынгөө ухаан бодолоор, хүсэ шадалаар республикынгаа шэгшарай хубилгаха зуураа, өөрөөшье хубилалсаа. Мүнөө үеын соёл культураар, наука ба техникээр, социализмын үзэгдөөгүй дүй дүршэлөөр ажалша хүн хүмүүжэн болбосорно, баяжана. Үнгэрhэн наймадахи табан жэлэй даабариие үлүүлэн дүүргэhэнэйнгээ түлөө республикымнай 163 мянган хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенциин түлөөлэгшэд СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаhан, 483 түрүүшүүлдэ Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоhон байна.

Совет арадуудай шэнэ общество байгуулха замда туйлагдаhан ехэ амжалта, тэдэнэй нэгэдэлэй саашадаа улам бэхижэлгэ социалис демократиин хүгжэлтэтэй, арадай засаг — ажалшадай депутадуудай Соведэй хүгжэлтэтэй таhаршагүй холбоотой юм. «Совет Социалис Республиканuудай Союзай 50 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо олонациональна гүрэн болгон олон үндэhэ яhатаниие нэгэдүүлхэ хэрэгтэ Соведүүдэй гайхамшагта үүргэ тушаа онсо тэмдэглэгдэнэ.

Соведүүд хадаа социалис демократиин хүсэд дүүрэнээр бэелүүлгэдэ арга олгодог арадай засагай формо мүн. Имагтал Соведүүдээр дамжуулагдан, олониитэ ажалшад гүрэниие хүтэлбэрилгэдэ хабаадуулагдана. Жэшээнь, Украинын ССР-эй Верховно Соведэй 484 депутадай дунда 146 хүдэлмэришэд, 97 колхозник бии. Республикымнай нютагай 10.347 Соведүүдтэ 514 мянгач шахуу депутат хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр ниитын ажабайдалай алишье асуудалда тон ехээр нүлөөлдэг хүсэн гээшэ. Соведүүдэй эрхэ үргэдхэхэ ба хүдэлмэриинь hайжаруулгада зорюулагдаhан КПСС-эй ЦК-гай hүүлэй жэлнүүдтэ абаhан шиидхэбэринүүд гүрэнэй засагай нютагай органуудай үүргые нилээд дээшэлүүлhэн, тэдэнэй ажал ябуулгын демократическа үндэhэ hууриие хүгжөөлгэдэ туhалhан байна. Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри нилээд hайжаруулагдаа. Саг үргэлжын комиссинууд өөhэдынгөө үдэр бүриин ажал ябуулгаар нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриие hайжаруулжа, республикынгаа экономико болон соёл культурые хүгжөөлгэдэ, социалис зорилгонуудые шиидхэлгэдэ туhална.

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН бүхы туйлалта гансахан украин арадай бэшэ, харин Советскэ Союзай бүхы арадуудай хамтын хүсэнэй, зохёон байгуулхы ажалай аша үрэ мүн. Совет Украинын мүнөө үеын хүгжэлтые аха дүү бүхы республиканuудай туhаламжа гэжэ хараха хэрэгтэй. Коммунизм байгуулгын үедэ совет арадуудай нэгэдэл бүри нягтажана, материальна ба оюун бодолойнгоо баялигые андалдан абаха ушар бүри үргэдэнэ, ниитэ хүгжэлтэдэ республика бүхэнэй оруулдаг хубинь бүри ехэ болоно.

ЮҺЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛДЭ бүхы совет арадуудтал адли манай республикын ажалшадай үмэнэ тон ехэ арга боломжо нээгдэнхэй. Юhэдэхи табан жэлэй түсэб бидэнэй ажабайдалай, тэмсэл ба ажалай хуули боложо, омогорхол түрүүлнэ. Совет республикануудай экономико болон соёл культура бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, манай олонациональна агууехэ ороной хамаг арадуудай байдал hуудал улам hайжаруулха тушаа коммунис партиин ба совет гүрэнэй анхарал оролдолго юhэдэхи табан жэлэй түсэб соо эли тодоор харуулагдана.

Республикымнай промышленна үйлэдбэриин хэмжээн табан жэл соо 43 процентээр ургаха. Советскэ Союзай бүхы промышленностиин 1940 оной үйлэдбэриин хэмжээнhээ гурба дахин ехэ промышленна продукци Украина 1975 ондо үйлэдбэрилдэг болохо. Энэ табан жэлдэ республикымнай арадай ажахые хүгжөөлгэдэ 80 миллиард түхэриг hомологдохо байна. 1975 ондо ороohо таряанай ургаса 43 миллион тоннодо хүргэгдэхөөр хараалагданхай.

Шэнэ табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ яhала hайн. Түрүүшын жэл амжалтатайгаар дүүргэгдэв. Украинын ажалшад табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые декабриин 28-да дүүргэжэ, промышленна гол шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ, худалдаанда үгэхэ даабаряа сүм бэелүүлээ. Гүрэндэ 12,6 миллион тонно ороohо таряан худалдагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1971 оной) Пленум табан жэлэй түсэбэй проект, уласхоорондын шухала асуудалнуудые хаража үзөөд, партиин XXIV съезд дээрэ табигдаhан гадаадын ба дотоодын политикын гол хараа тодорхойлон, съездын hүүлээр хэгдэhэн хүдэлмэри hайшаагаад, съездын табиhан зорилгонуудые саашадань бодото дээрэнь бэелүүлхэ галаар тодорхой арга замуудые хараалаа.

Украинын ССР-эй хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, интеллигенци КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые нэгэн дуугаар hайшаан дэмжээд, шэн габьяата ажалаар харюусажа байна. Москвагай, Ленинградай ажалшадай жэшээгээр Украинада 1972 оной, мүн табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Алдарта ойн баярай энэ жэлдэ республикын үйлэдбэриин хүсэнүүдые, соёл гэгээрэл хүгжөөлгэдэ шэнэ амжалтын, ажалай шэнэ илалтын туйлагдаха байhанда ямаршье hэжэг түрэнэгүй.

Аб адлихан эрхэ сүлөөтэй эгэшэ дүү республиканuудай нэгэн, гурба дахин ордендо хүртэhэн Совет Украина СССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахые бэлдэнэ. Республикымнай ажалшад КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ, дүй дүршэлөө гаргана, шэн зоригто ажалаараа материальна болон сэдьхэл бодолой баялигые арьбадхана, олонациональна Эхэ оронойнгоо экономико ба оборонно хүсые бэхижүүлнэ.

Житомирско «Льонок» гэжэ хатарай ансамблиин согтой хүхюун эдэ басагад Полессиин харгшадта мэдээжэ болонхой. Энэ ансамбль ороной олон городуудаар айлшалhан. Тэдэнэй наадые хаа хаанагүй ехэл дуратайгаар угтан абадаг.

ТАСС-ай фотохронико.

Киев — Совет Украинын ниислэл — манай ороной индустриальна, научно-техническэ ба культурна түбүүдэй нэгэн юм. Городые хүгжөөхэ генеральна түсэбэй ёhoop тэрэ бүри түргэнөөр хүгжэхэ байна. Днепр мүрэнэй баруун ба зүүн эрьенүүдтэ барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ. Административно-ажахын, научна ба бусад эмхи зургаануудай олон дабхар байшан гэрнүүд городой түбтэ баригдаха гэжэ хараалагдана. Ниислэлэй метрополитен гурбан hалаагаар баригдаха, тиихэдээ городой түбтэ ерэжэ холбоолдохо юм.

Табан жэлэй туршада городто 5,5 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра, олон hургуули, хүүгэдэй эмхинүүд, шэнэ больница ба поликлиникэнүүд, ссёлой байшангууд, hуралсалай заведенинүүд баригдаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Киевэй түб.

ХИЛЫН саанаhаа — РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ХАНОЙ

СЭРЭГЭЙ ЯБУУЛГАНУУД

ТАСС

Патриотическа хүсэнүүд американ-сайгон сэрэгүүдтэ шанга сохилто хэжэ үргэлжэлhөөр. Урда Вьетнамай элдэб нютагуудта болоhон байлдаануудта Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд дайсанда эсэргүү шанга добтолго хэнэ.

Үнгэрhэн үдэрнүүдтэ Хюэ хото шадар шанга байлдаанууд боложо, патриодууд Бастонь баазые ракетээр, миномёдоор буудаа. Эндэ шэбээлhэн дахуул сэрэгүүд хүндэ хүшэр байдалда оронхой.

Анлок хото шадар хүреэлэлгэдэ ороhон хархис этэгээдүүд патриодуудhаа шанга сохилто абажа, ехэ гээлтэ хоролтодо ороод, хото руу зугадаха баатай болоо.

15 мянган хүнhөө бүридэhэн дахуул армиин частьнуудай Анлок шадар хүреэлэлгэдэ орогшодые дэмжэхэеэ дабшалта хэхэдэнь, сүлөөлэлгын хүсэнүүд тэдэниие артиллереэр hамна буудаhан байха юм.

Апрелиин 12-ой hүни Бьенхоадахи американ агаарай-сэрэгэй баазые патриодууд ракетээр, миномёдоор буудажа, дайсанай олон солдадуудые хүлhөөнь буулгаhан байна. Данангда эшээлhэн ээрхэг түримхэйшүүлэй авиационно бааза ехэ hандаралда ороо.

Патриодуудай туйлалтанууд тухай мэдээсэлнүүд орожо үргэлжэлhөөр. Апрелиин 6-да Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Камау провинцидахи дайсанай Батхай, Нонгкан баазануудта добтолбо. Эндэ болоhон шанга байлдаанай үедэ дахуул армиин мянга гаран солдадууд хүлhөө буулгагдаhан, 20 гаран ехэ буу hандаагдаhан, сэрэгэй хэрэгсэл, hомо зэбсэг буляан абтаhан байгаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгаяа Холбоото Штадууд улам үргэдхэнэ.

Апрелиин 13-най үглөөгүүр американ самолёдууд, тэрэ тоодо «В-52» түхэлэй хүндэ бомбардировщигууд, Тханьхоа провинциин hуурин тосхонуудта хэдэн удаа добтолго хэбэ.

Вьетнамай информационно агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, ДРВ-е агаарай добтолгоhоо хамгаалха сэрэгшэд американ 4 самолёдые, тэрэ тоодо «В-52» түхэлэй нэгэ бомбардировщигые буудажа унагаагаа.

...ЦИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХАРАА БОДОЛ

ТАСС

...на. Вьетнамдахи хёмороон политическэ аргаар заhаруулагдаха ёhотой, тиихэ арга боломжо бии гэжэ правительство батаар этигэнэ гэбэ.

Гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Шуман правительствын зүблөөн дээрэ уласхоорондын байдал шэнжэлхэдээ, «Вьетнамдахи сэрэгэй байдал шахардуу болонхой» гэжэ тэмдэглээ гээд Лео Амон мэдээсэбэ.

ВАШИНГТОН

ДАХИНАА АРСАЛТА ХЭБЭ

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Парижда үнгэргэгдэдэг зүблөөе дары hэргээхэ тухай Франциин правительствын уряада Холбоото Штадууд арсажа харюусаа.

Франциин правительствын уряае Холбоото Штадууд буруушаан угтаа гэжэ гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ Р. Макклоски пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ. Париждахи хэлсээ hэргээхэ тухай асуудалаар Франциин правительствын хараа бодол «нэгэ талые баримтална» гэжэ тэрэ баталба.

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнамай асуудалаар 148-дахи, ээлжээтэ пленарна заседаниие, урдынхи мэтэ, четвергдэ үнгэргэхэ тухай Вьетнамай Демократическа Республикын, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегацинуудай дурадхалда Сайгоной делегаци арсалта хэбэ.

ДЕЛИ

БХУТТЫН ЭЛЬГЭЭҺЭН БЭШЭГ

ТАСС

Пакистанай президент З. А. Бхуттын эльгээhэн бэшэгые Швейцариhаа Индидэ байдаг элшэн сайд апрелиин 12-то Индиин премьер-министр Индира Гандиин секретарьта дамжуулаа. Индостандахи оршон байдалые заhаруулхын тула Инди Пакистан хоёрой хоорондоо хэлсээ хэжэ эхилхэ гэhэн Индира Гандиин дурадхалые Пакистанай президент зүбшөөнэ гэжэ Индиин премьер-министртэ эльгээгдэhэн бэшэг соо хэлэгдэнэ гээд ПТИ агентство мэдээсэнэ.

НЬЮ-ИОРК

Дайлалдахаяа арсана

ТАСС

Урда Вьетнамhаа абтаhан мэдээсэлнүүдые харахада, Фубай гэжэ баазада байрладаг ябаган сэрэгэй 196-дахи бригадын 2-дохи батальоной 50 гаран американ солдадууд дайлалдахаяа арсаба.

Батальоной командирай зүгhөө заналтын хэгдээшье hаань, солдадууд баазаhаа гарахые арсаhан байна гэжэ Америкын информационно агентствэнүүд дамжуулна.

ВАШИНГТОН

Киссинджерэй япон ошолго хойшолуулагдаа

ТАСС

Вьетнамдахи байдалай улам шахардуу шанга болоhонтой дашарамдуулан, национальна аюулгүйн хэрэгэй талаар президентын тусхай туhалагша Г. Киссинджерэй апрелиин тэн багта Япон ошохо болзорыень хойшолуулhан тухайгаа Сагаан байшан соносхобо. Хэблэлэй мэдээсэлнүүдhээ харахада, Вьетнамдахи ээрхэг түримхэй ябуулгаяа үргэлжэлүүлхэ түсэбүүдые зохёохын тула Сагаан байшанда таhалгаряагүй зүблөө хэдэг тусхай бүлэгые Киссинджер толгойлдог юм.

БОНН

БОННДО УУЛЗАЛГА БОЛОБО

ТАСС

ФРГ-гэй канцлер Брандт правительствада ороогүй партиин — ХДС-эй түрүүлэгшэ Барцельтай эндэ уулзаба. Правительствын талаhаа — гадаадын хэрэгүүдэй министр Шеель, правительствада ороогүй партиин талаhаа — Бундестагай гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ Шредер, Бундестагта газар нютагуудые түлөөлhэн ХСС-эй бүлэгэй түрүүлэгшэ Штюклен хөөрэлдөөндэ хабаадалсаhан байна. Советскэ Союз ба ПНР-тэй ФРГ-гэй хэhэн договорнуудые эсэслэн баталха тухай асуудал хөөрэлдөөнэй гол темэнь болобо.

Договорнуудые буруушаахаяа болихыень Брандт, Шеель правительствада ороогүй партиин түлөөлэгшэдтэ дурадхаhан байна гэжэ правительствын тусхай түлөөлэгшэ Вехмар мэдээсээ. Договорнуудые эсэслэн баталалгада хабаадалсаhан бүхы партинуудта, парламентаринууд ехэ харюусалга дааха болоно гэжэ тэдэнэр заагаа. Түбхын түрүүлэн Европодохи түгшүүрилые hулаpуулха, Баруун Берлиндэхи байдалые, ФРГ ГДР хоёрой хоорондохи харилсаа холбоое саашадань hайжаруулха хэрэг болоно.

Хараа бодолнай алгасаатай байhаар гэжэ Барцель Брандтай уулзаhанайнгаа hүүлээр мэдүүлбэ. Тэрэнэй хэлэhэнэй ёhoop, правительствада ороогүй парти договорнуудые буруушааhаар.

ТЕГЕРАН

Газарай хүдэлэлгын усалта хойшолон

ТАСС

Газарай хүдэлэлгэhөө уламжалан, аюул усалда орогшодой тоо, хүсэд бэшэ мэдээнэй ёhoop, 4 мянган хүн болоо. 60 тухай hуурин тосхон бүрин hандаргагдаа. 40 мянган хүн гэр байрагүй үлөө гэжэ «Кейхан интернэшнл» газетэ мэдээсэнэ. Газарай хүдэлэлгын болоhон газар нютагуудай олон hуурин тосхонуудта абаралгын бүлэгүүд үшөөл хүрэжэ шадаадүй байhаар. Зарим тосхонуудай хүн зоной 90 гаран процентнь хосорhон байна. Эртэ үглөөгүүр хээрэ ажаллахаяа гараhан лэ хүнүүд амиды үлөө.

Газарай хүдэлэлгэhөө уламжалан, зарим нютагуудта хоёрод километрэй зайда хэдэн метр үргэнтэй, ехэ ган гарашаhан байна. Харгы замууд, хүүргэнүүд hандаргагдаа, финигтэй хэдэн зуугаад пальманууд үндэhөөрөө огло hүрэн унашоо.

Иранай правительство арад зондо туhаламжа үзүүлхэ хэмжээнүүдые абажа байна.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Залуу скульптор тухай.
- Уран шүлэгэй долгин.
- Шог ёгто мүрнүүд.
- Үнэн болоһон ушар.

Алексей БАДАЕВ

БАЙГАЛАЙ ЭТЮДҮҮД

* * *

Эрье шадарай бүрэмнөөнүүд
долгидто һэжэрүүлхэдээ.
зэргэ тэршэлшэнэд,
бухануудтал,
нэнгэн бэе бэедээ.
Ойлгохын аргагүй.
Хүлеэлдэнэ, мүргэлдэнэ гү
тэдэ,
али долгидто
дай соносхоо юм гү,
бү мэдэ?
Сэсэнээ харуулаа
томо бүрэмнөө.
Хамагһаа түрүүн,
эсэһэн нохойдол.
элһэн дээрэ
тархяа тонгойлгоо.
Далайе заашье
шогложо болохогүй,
далай шэрүүн,
далай хүсэтэй гэжэ
тэрэ саг дээрээ ойлгоо.

* * *

Үриеэ нэхэдэггүйл Байгал.
Эрингүй ямаршье түлбэри,
эрье шадарайхидтаа
юутээ бэлэглэнэгүйб даа
юрэдөө:
Эдеэлүүлнэ, ундалуулна,
халуунда һэрюусүүлнэ тэрэ.
эрьедээ хаяһан модоороо
дулаасуулна үбэлдөө.

Арюунине сахидаг лэ Байгал.
Тэсэдэггүй бог шорой:
алибаа ургамал.
унаһан модо,
зомгоол шэдэлхэ,
Үнэншэ хүнүүднай
Байгалдал,
бэеэ сэбэрлэдэг һаа.
орой
үлэсхэлэн,
дайн дажар гээшые
мэдэхэгүй һэн дэлхэй!

* * *

Энэ һүни мэтэ харанхы
браконьерэй һэшхэл —
шоно шэнги хомхой аад.
үнэгэндэл мэхэтэй.
Олзо гэбэл тэрэш,
юугээш мартан һэргэшэхэл,
ойн ангуудые
үндэһөөрнь хюдаха зүрхэтэй.

Аймхайл браконьер,
шандаганһаа аймхай гэлтэй —
амяа табихаа ябажа
сухаридаггүй гэдэргээ.
Нюусаар дура хулуугшадые
тэдантэй жэшэлтэй,
харюусахаа мэдэбэшье,
хаядаггүй хара хэрэгээ.

Ц-Д. ХАМАЕВ

ДУУНАЙМ ЭХИН—БУРЯАДНИ

Хуудам хуудам тэнгэридээ
Хүн шубууниинь болоод,
Хүһан модон сэргэдээ
Хүлэг морёо уяад,
Ниидэхэ, анжаха дуратай,
Ниисэтэй шимгэн эльгэтэй
Минии буряад арад —
Минии дуунай эхин.
Наранһаа толо татаһан
Наруули намжаа оромни,
Бүмбэрсэгтэ бүхэ тогтоһон
Буурай багахан арадни,
Амин нэгэ анжажа,
Анханһаа һууһан түүхэтэй.
Минии дуунай эхин
Тиимэл хадаа болоолтай.
Хүл үгы Байгалдаа
Хүн шубууень тамаруулжа,
Хангай Саян ууладаа
Хүлэг мориень туршажа,
Холые зориһон хүбүүдэйнь
Ходорхой харгынь байдаг гээ.
Баян хэшэг элбэгтэй
Баһал һөөргөө бусадаг гээ.
Үргэн сарюун Буряадаа
Үгсөөд, уруудаадш үзэхэдэм,
Үндэр тэгшэ һанаатай
Уладаар элбэг байна даа.
Ошон галаа бадарган,
Ордон бодоно олон тээ.
Нашан түргөөр зуралзан,
Онгосонуудынь ниидэнэлтэй.
Мүшэн хүрөөд бусахамнай
Мүнөө үльгэр бэшэл даа.
Хүсэн түгэс ябахамнай
Коммунаһаа эхтэйл даа.
Һодото годлёор харбаад.
Одото онгосоор ниидэһэн
Энхэ эхэ Буряадни —
Энэ наһанайм эхин лэ.

УРАН ҺИИЛҮҮРЭЙ УГАЛЗАНУУД

УРАН ГАРТАЙ НҮХЭДНАЙ

БАЙГАЛАЙ эрьедэ ажаһуудаг буряад арад үни урдын иимэ нэгэ үльгэр онтохонтой юм.

...Урдын урда сагта һэн ха. Тиихэдэ мүнөөнэйхидэл адляар үргэн дэлхэй дээгүүр алтан наран яларжа, үдхэн ой модон соо шубууд жэргэдэг бэлэй. Он жэлнүүд үнгэржэл байгаа. Нэгэтэ хүнүүдтэ, шубуудта, ангуудта болон бусадта ехэл хашартай болошобо. Үдэр бүри нэгэл юумэн дабтагдана, үглөө болоходо, шэнэ болоһон һонин үгы. Тиимэһээ Газар дэлхэйн амитад, хүнүүд бултадаа сугларжа, ехэ сутлаан дээрээ нигэжэ шиидхэбэ: «Эди шэдитэй хүн хэрэгтэй болоод байна!». Галта наран гээшэ тэрэ хүндэ халуун зүрхэеэ бэлэглэжэ, шубууд далияа үгэжэ, ан гүрөөлнүүд хүшэ шадалаа найдажа, хүнүүд өөрынгөө ухаан бэлиг, хэлэ тэрээндэ зорюулба. Игэжэ газар дэлхэй дээрэ түрүүшын уран зурааша бии боложо, хүнүүдые, ан гүрөөлые, галта нарые зуража эхилээ һэн.

Буряадай залуу уран зурааша, скульптор Геннадий Васильевай мастерской соо ороходоо, энэ онтохониие эжэ эхигүй һанаадхёо һэм. Генын томо аад лэ, түргэн хургадые хаража гайхабаб. Уран зураашын шарай ямаршьеб нэгэ хүлеэлгын, ехэл зоригжоһон шэнжэтэй һэн. Юун тухай тэрэнэй бодожо байһые таахань бэрхэтэй. Зүгөөр нэгэ гүнзэгы ехэ мэдэрэлэй засагта абтаһан мэтээр тэрэнэй шарайн гэрэлтэжэ байхада, би дуугүйхэн һуугаа һэм.

Түрүүшынхиеэ ерэхэдээ, һиилэжэ байһан юумыень хүсэд ойлгоншьегүй ошоһон байгааб. Һүүлдэ ерэхэдэм, энэ бүтээлнай минии урда өөрынгөө ёһотой дүрсэ маягаар харагдаба. Ямаршье дайдые агшан зуурын туршада гүйжэ гараха шадалтай хүлэг морин дээрэ һууһан баатар хүбүүн. Тэрэнэй хараса холын холо руу шэглүүлэгдэнхэй. Геннадий Васильевтай энэ скульптура тухай хөөрэлдэхэдэмни, уран зурааша үшөөл һанаагаа дүүрээгүй хэбэртэй.

1970 ондо ниислэл хото Москвада болоһон «Советская Россия» гэжэ выставкэ дээрэ Геннадий Васильевай бүтээлые харахадаа, уран зураашын айхабтар ехэ оролдолго, бэлиг тухай ойлгожо абаа һэм. Геннадиин зохёолнууд 1971 ондо Москвада нээгдэһэн РСФСР-эй автономито республиканuудай уран зурагай выставкэ дээрэ табигдаһан юм. Энэ выставкэ дээрэхи эрхим зохёолнууд, зурагууд шэлэгдэн абтажа, хилын саадахи оронуудай хүн зондо харуулагдахаа эльгээгдээ һэн. Германиин Демократическа Республикын, Монголой Арадай Республикын хүн зон Буряад ороноймнай залуу скульптор Геннадий Васильевай бүтээлнүүдые хараһан байна. «Хонишон эхэнэр», «Эмнигшэ», «Барилдаашад», «Мэхэтэй Будамшуу» гэһэн тэрэнэй бүтээлнүүд хилын саана харуулагдаа.

Уран зурааша, залуу скульптор Геннадий Васильевай мастерской соо ороходоо, Зүүн зүгэй ёһотойл искусствын нэгэ һалбари болохо Буряадай уран зурагтай, уран һиилүүртэй танилсанабди. Байгалай эрьеын нютагуудай мододой үндэһэн дээрэ гү, али түгсүүл дээрэ уран гоёор һиилэгдэжэ бүтээгдэһэн зурагууд хүнэй зүрхэ сэдьхэл абаһаар лэ татана. Гайхамшаг скульптор Сергей Тимофеевич Конненков тухай уншагшад һайн мэдэнэ ёһотой. Үшөө 1964 ондо Сергей Тимофеевич залуу буряад уран зураашын хүдэлмэринүүдтэй танилсаад байхадаа, игэжэ хэлээ һэн: «Танай бүтээлнүүдые хаража ехэтэ һонирхооб, хүхеэб, баясааб. Игээд лэ саашаа хүдэлэгты, шэнэ юумэ бэдэрэгты».

Энэ юрөөлынь Архангельск хотын Ломоносовой нэрэмжэтэ уран зурагай училищиин студент Геннадий Васильевта ехэ найдал, саашанхи замайнь бата тулга болоо үгөө бэлэй. Буряад уран зурагта скульптура гээшэ урдань хадаа байһан ааб даа. Зүгөөр һүүлэй үедэ тэрэнь мартагдан алдаһан юм.

Юрын лэ модоной үндэһые гү, али тэрэнэй эшые уран гоёор хубилгажа, айхабтар мэргэнээр һиилэжэ, искусствын ёһотой бүтээл хэхэ гээшэмнай тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэ ха юм. Геннадий Васильев газар дайдынгаа, түрэл байгаалиингаа хэлбэри, табисууры ехэ һайнаар ойлгожо абанхай. Тиимэһээ залуу уран зурааша хүдөө нютагаар, ой тайгаар, хада уулаар ябаха, аяншалха дуратай. Байгаали гээшэмнай эгээл ехэ багша гэжэ тэрэ тоолодог.

Хуһанай нэгэ түгсүүл хэдыхэн сагай үнгэрөөд байхада, бэлигтэй һиилүүршын гар доро уран зурагай гайхамшаг ямаршьеб нэгэ бүтээл болоод, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэхэ.

— Модоной нэгэ юрын түгсүүл гээд хүнүүд һанажашье болохо. Зүгөөр энэмнай тиимэ бэшэ. Гансааран үлөөд, удаан бодолгото болон һуухадаа, энээхэн модонтой сэдьхэлээрээ хөөрэлдэхэш. Хүхюутэй гү, али уйдхартайшье аялгын тэмдэгые заатагүй мэдэрхэш. Саг соонь зүбөөр, болгоомжотойгоор, үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ һиилэжэ эхилбэлшни, юумэн бүтэхэ.

— Модондо һиилэдэг хүнүүд манай Буряад орондо урдань яһала байһан. 1940 ондо Хэжэнгын аймагай Ушхайта тосхоной түлөөлэгшэ Содном Бодиевай «Колхозой хатар шад» гэһэн һиилүүрынь нилээд суурхаһан юм. Арадай аман зохёолһоо үндэһэлэн бүтээгдэһэн һиилүүрнүүд яһала олон байгаа. Харин мүнөө Буряадай залуу һиилүүршэд шэнэ үе сагай шэнжые зүбөөр ойлгожо, удхаар гүнзэгы, хүнэй сэдьхэл татама бүтээлнүүдые хэхые оролдоно бшуу.

— Би Байгал далайда ехэ дуратайб. Гансашье би бэшэ, Баруун зүгэй олон тоото хүнүүд эндэ ерэжэ, зунайнгаа амаралта үнгэргэнэ. Байгал далай гээшэмнай үдэрэй дүрбэн сагта дабтагдашагүй һайхан зурагуудтай, байгаалитай ха юм. Агуу далаймнай эрьеэр ургаһан нарһад өөрын онсо шэнжэтэй. «Шэнхинээтэ нарһад» гэжэ тэдэниие дэмы нэрлээгүй ёһотой. Һалхи шуурганай боложо байхада, эдэ мододой, илангаяа нарһадай хүүеэ шууян байхые, нүхэд, шагнаад үзыт. Ёһотойл симфони!

Залуу скульпторай хүдэлмэри, бүтээлнүүдые хаража байхада, манай үеын хүнүүдэй образууд эли тодоор харагдажа ерэнэ. Эндэ ехэ сэсэрхэһэн, урашалһан юумэн үгы. Юрын лэ аад, юрын бэшэ бүтээл. Хүнэй хуби заяан, тэрэнэй бодол эрмэлзэл, хүсэл абаһаар лэ ойлгогдоно,

— Хүнэй сэдьхэл зүрхэнэй нюусые би хододоо бэдэрдэгби. Энэ һара соо болохо Бүхэсоюзна выставкэдэ хоёр бүтээл табиха һанаатайб. Энэмни «Колхозой барилгашад» гэжэ нэрэтэй байха юм. Хүдөө нютагуудай фермэ, һургуули, клуб болон больницануудые бариһан юрын хүнүүд тухай өөрынхеэрээл хөөрэхэ гэжэ шиидэнхэйб. СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулжа, «Ангуушанай баяр» гэһэн скульптура дүүргэхэмни. Мүн хонишоной хүнгэн бэшэ ажал хэрэгые харуулха һанаатайб.

Буряадай залуу скульптор Геннадий Васильевай түсэбүүд ехэ. Үе сагтаяа суг алхалжа, мүнөө үеын баатар хүнүүдэй ажал хэрэгые, сэдьхэл бодолые, хуби заяае тэрэ харуулха хүсэлтэй. Энэ хүсэлөө залуу уран зураашын бэелүүлхэ байһанда бидэнэр батаар найданабди.

Р. ГАВРИЛОВ.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

БАСНИ

Сергей МИХАЛКОВ

АРСАЛАНАЙ АРА НЭРЭ

Арсаланиие хэнэйшьеб ехээр баһажа,
Ара нэрэ үгэжэ, «Элжэгэн» гэжэ бэшэһэн,
Тоотой, тамгатай, гар табилгатай
Тобхорхон модон ярлаг-тэмдэг
Үглөөгүүр бодоходонь, һүүлдэнь
Үлгөөтэй байба гэхэ.
Арсалан түрбэлгүйгөөр уурлаба.
Айхабтар ехээр гомдобо.
Яаха хээхэ болобоб?
Ямар арга хэрэглэхэб?
Таһалжа хаялтай гү, энэ ара нэрые?
Тамгынь яалтайб? Тооень.
Хамагай үмэнэ хожомынь
Харюусаха болохонь сохомтой!
Хардалгата нэрэһээ хуулита ёһоор һалахаа
Хамаг ангуудай сутлаанда ерэбэ ха.
«Арсалан гүб, али бэшэ гүб?» — гэжэ
Айхабтар сухалтайгаар ангуудһаа һураба.
«Харахада Арсаланта, — гэбэ Сүүбэн Шоно, —
Харин үнэмшэлгын ёһоор Элжэгэнтэ!» —
«Юун Элжэгэн байхабиб, ойлгыт,
Юрэдөө үбһэ эдидэггүй ха юмбиб?!
Арсалан гүб, али бэшэ гүб —
Асуугыт, нээрээ Бартахиһаа!» —
«Адаглан газаа түхэлыегнай хараа һаа,
Арсаланай юу-хээн бии хэбэртэй,
Харин юун бэ гэжэ хэлэхэнь бэрхэтэй!..»
Харюусаба ха Арсаланда Баабгай.
«Элжэгэн! Юу дуугай һуунабши! —
гэбэ Арсалан —
Эгээ шамдал адли гээшэ аалби?!» —
«Үшөө Элжэгэн болоогүйш, зүгөөр Арсаланшье
бэшэш!» — гэжэ
Үгэлбэ гэхэ Элжэгэн һайса бодожо үзөөд.
Шортоол Арсалан бултанда доро унана,
Шоноһоо асууна, Үнэгэндэ ойлгуулна.
Хайрлаха ангууд байгаал даа,
Харин ара нэрыень хэншье абажа хаябагүй.
Анханайнгаа омог түхэлые
Арсаламнай байн байн алдаба.
Бүхыд гээд ябадаг болонхой.
Бүхы ангуудта харгыһаа зайлажа үгэнэ.
Арсаланай эшээн сооһоо нэгэтэ нэгэ үглөөгүүр
Ахир Элжэгэн шэнгеэр нисагаалха абяан
дуулдаба.

* * *

Арсаланай дунда бэшэ, хүнүүдэйш дунда
Ара нэрэ Арсаланһаа хүсэтэй байдаг даа!

ГУНГА ЧИМИТОВ буряадшалба.

ТААБАРИНУУД

Үрез морин
Үе дээрээ өөхэтэй.
(нехэдх неёел)

Хото соо
Хоёр хорзо.
(енеү немем)

Хүлгүй хүүхэниие
Хүсэжэ ядааб.
(неценес)

Тархагархан һамган
Тархиһаа баригдаа.
(эоdе)

Алсагар хүн
Айл зайгаа.
(нхиет)

Далай соо
Далан дарааиса.
(жон)

Нарин хүбүүн
нара харадаггүй.
(гоі поноɯом)

Арюун хээрэ
алтан шанага.
(эdеч)

Хүсэтэй эдеэн
Хүндэ туһагүй.
(нхdе)

Эрхүү хотоһоо
Этигэлтэй баатар ерээ.
(ʎʎɡ)

Турунтайн морин
Туруу үгы,
Ногоолойн хээртэ
Ногоон үгы.
(оэолно 'неqʎ)

Галсанай басаган
Гал доторто.
(dеsоwеэ)

Амагүй хүнтэй хүүр
хэлсээб,
Амигүй хүнһөө һургаал
абааб.
(ехееʎ жон)

Хабхархан хүбүүе
Хашажа ядааб.
(dеʎʎч)

И. МАДАСОН,
фольклорист.

ХӨӨЛЭНТИИ НУУРАЙ ДОМОГ

1941 оной июль. Хэжэнгэ нютагта үбһэ хуряалгын үе. Үдэшын оролго дүүрэхэ болоод байтарнь. арбан найма наһа һаяхан хүрэһэн Зоригто бидэ хоёрые баруун дайнда мордохо гэһэн дуудалга хүрэжэ ерэбэ. Отогой хажууда тармуурһаа буухадамнай, арбан долоотой басагад Бальжима Сэрэгмаа хоёр угтажа ерээд, юушье хэлэнгүй, моридыемнай абаба. Хэдэн хүбүүд, үбгэд аргааханаар дуугаралсана, багашуул сайлахашье хэбэргүй, урдаһаамнай нюдэеэ ехээр харан айшанхай, эндэ тэндэ эмээл дээгүүр борсойлдоно. Игээдшье бидэнэй үхибүүн наһан гансата дүүрэшоо бэлэй даа.

Тэрэ үдэшэлэн Бальжима, Сэрэгмаа, Зоригто бидэ дүрбэн Хөөлэнтии нуурай зүүн эрьедэ уляаһан һөөг доро һуужа байгаабди. Бальжима набтаршаг хүдэр бэетэй, үндэр сээжэтэй, хара зүбхитэй, номгон зантай басаган һэн. Сэрэгмаа бэеэр нарнихан, уйтахан хара «һарьһан» нюдэтэй, сэбэр басаган байһан юм. Зоригто тэрэ үдэшэ-хуур абажа ерэнхэй, ямаршьеб дуунуудые наадаа һэн. Хөөлэнтии нуур баруун тээмнай, нэлэнхы үргэн уһаяа аяар саагуур дэлгэн сайбайна. Нилээд удаан саг соо Зоригтын наадахые шагнажа һууһанай һүүлдэ, отогтоо бусабабди.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо гушаад шахуу жэл үнгэрөөд байхада ,би нэгэтэ намарай сэлмэг һэрюун үдэшэлэн Хөөлэнтии нуурай зүүн эрьедэ, хатажа байһан уляаһанай һөөг доро һуубаб. Саг хүйтэржэ, нуурай уһан хайнагтан тогтожо эхилэнхэй. Удангүй наран орожо, тэнгэриин шарай харабтар улаан хяаза һудалнуудаар зурылдан ялабхяад, хэдэн бүлэг үүлэд толон соо удаахан хайлажа, уйдхарай һүүдэр-зүүдэнэй дэгдэһэн шэнги, үгы болошобо. Тиигээд дэлхэй нэгэ ехэ хүйтэн дүлиөр хүшагдаһан мэтэ, огторгойн һиирэгэрхэн угаа ехэ галай гэрэл Хэжэнгэ дээгүүр буужа ерэлэй. Нуурай урдуур һүринүүд зурылдан, толгойгоо хушаад амаржа хэбтэһэн баатарнууд мэтээр хүрилэн тобойлдоно. Баруун зүгтэ үдэшын туяа үдхэрэн тогтоод, Хөөлэнтии нуурай толи дээрэ хэлэшэтүй зөөлэхэнөөр гэрэлээ буулгахадань, хүн амитанай заяанай харгынууд шэнгеэр тоогүй олон миралаан гүйлдэн, ниилэн,сасаран, долгисон байба. Бишье Бальжима, Сэрэгмаа, Зоригто гурбан туйхайгаа һанаад үзэнэб: ажабайдалай ямар орёо замай урда тээ бидэ тиихэдэ эндэ һууһан байгаа гээшэбибди. Мүнөө тэдэ замууд хуу эли болоол даа. Бальжима хадамда гараад. Яхад орон ошоһон аад, дайнай үедэ нэгэ прииск дээрэ наһа барашоо гэлсэдэг. Сэрэгмаань сэрэгэй албанда татагдажа, Дагуурай наана Зуһалан станци дээрэ эхэнэрэй батальондо байһанаа, 1946 оной саһата хабар аюулда орожо үхэшоо һэн. Харин Зоригто намтай суг армида ошоод, Ленинградай бүһэлэлгые сүмэ сохилсожо ябаһаар алуулшоо гэжэ хожомынь дуулдаа бэлэй. Ажабайдал гээшэ үнэн дээрээ иимэл шэрүүн байгаал даа. Теэд бүгэдэ юумэн бэлээр туйлагдадаг байбалынь, ажабайдал гээшэ үнэгүй, тэмсэлшье дэмы, үрэ багатай болошохо бэшэ һэн гү? Тиибэ яабашье һаань, Бальжима, Сэрэгмаа, Зоригто гурбан заабол үхэхэ ёһотой бэшэ бэлэй. Би тэдээнһээ үлүү, амиды ябаха эрхэтэй заяандаашье байгаагүйб.

...Дэлхэйн бүхы хүн зондо зол хуби, түбшэн һуудал олгохын тулада үшөөл ехэ тэмсэл хэрэгтэй байнал даа. Мүнөөшье энэ һууриһаа бодоод, тиишэ ябашахадам хамаагүй! Залуу наһандаа энэ дэлхэйһээ хахасан ошоһон нүхэдэймни хэтын һайхан дурасхаал нютаг зоной домог үгэдэ оролсон, игэжэ һүүлшын һүлдэ хуби тэдээндэ тудаг лэ гэжэ һанан һуутарни, Хөөлэнтии нуурай баруун эрьеэр даруу нарихан абяан дуулдажа эхилбэ. Энэ нуур мүльһэтэхэ, хүрэхэ үедөө «бүрхирдэг» гэжэ суутай юм һэн.

Гэнтэ һүрэжэ бодошобоб. Ямар гайхалтай юумэн болоно байна гээшэб? Хөөлэнтии «бүрхирнэ» гэл сэдэгтэл, энэмнай ёһотой хүгжэм бэшэ гээшэ гү? Дүшэн нэгэн ондо хуур дээрэ Зоригтын наадаһан аялганууд гаража байнал! Хараашалхадам, дүтэ нааша хэншье үгы, магад тэнэглээд, дэгэд ухаатай, буруу дууладаг болоо ааламбиб! Үгы даа, би ямаршьегүй һонорби. Нуурай оёороор дорьбон тараһан сууряан соо хүгжэмэй зөөлэхэн һэбэрээн зэдэлэлсэн хөөрэнэ хэбэртэй. Сохом лэ Зоригтын наадаһан дуунай задархань шэхэнэймни үзүүртэ яһала ойлгохоор тудаад тудаад орхино. Ямар үзэгдөөгүй һонин ушар гээшэб!

Хэн тэрэ хүгжэмые таажа абаха гээшэб?! Эдир залуу наһандаа бидэнһээ холодоһон арюухан басагад Бальжима Сэрэгмаа хоёрой, Зоригто нүхэрэйм орхиһон мүрнүүдынь байгаалида иимэл гайхалтай һайханаар үлөө гэжэ лаб найдан, нюдэнэйнгөө нёлбоһо барижа ядан, нуурай эрьеһээ бусаа бэлэйб.

Ц. РЫГЗЕНОВ.

Хэжэнгэ.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Бултадаа—коммунис субботнигто!» — мэдээсэлнүүд. «Хабарай үдэр жэлые тэжээдэг» — мэдээсэлнүүд. ТАСС-ай һүүлшын һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «...тын бэдэрэлгэ хэрэгтэй» В. Голубевой статья. «...түлые гарзалуулхагүй» — Тарнуевай статья. Оро...най.

Гурбадахи хуудаһанда. ...Үдын табан жэлдэ зорюул...һан тематическа хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Р... логлазовагай рассказ. Поэ...скэ долгиндо. Хилын саа... һонин. Элдэб мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

14.00 — Дамжуулгын программа. 14.05 — Һүүлэй һонин. 14.15 — «Каштанка» гэһэн мүльтфильм үхибүүдтэ харуулагдаха. 14.40 — Хоккейгээр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө чемпионат. Швеция — СССР. Прагаһаа дамжуулга (2-дохи, 3-дахи периодууд). 16.00 — Бүхэсоюзна коммунис субботнигто зорюулагдаһан репортаж. 16.45 — «Впереди день» уран һайханай фильм. 18... Уласхоорондын програм... 18.30 — «Хүгжэмтэ уул...нууд».

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ...

19.00 — Телепанорама (...хай дамжуулга). 19.20 — «...ганга» — литературно-хү...мэй программа.

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММ...

20.35—Һүүлэй һонин. ... — Фигурна һолжоролгоо... СССР-эй чемпионат (Мин...дамжуулга). 22.15 — Уран һа...ханай фильм. 23.55 — Инфо...мационно мэдээсэл.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республикадамнай үүлэтэйшэг байха гэжэ хүлеэгдэнэ. Хойто аймагуудаар, Байгалай хойто захаар зарим газарнуудта бага зэргэ саһан орохо, бусад газарнуудаар шииг нойтон орохогүй. Баруун хойноһоо секундын 10—15 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 2—7 градус дулаан байха, хойто аймагуудта 3 градус хүйтэнһөө 2 градус хүрэтэр дулаан болохо. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 4—6 градус хүйтэн, үдэртөө 2—4 градус дулаан байха.

Апрелиин 16—17-до республикадамнай үүлэтэйшэг бай..., шииг нойтон орохогүй. Се...дын 7—12 метр хүсэтэй... хойноһоо һалхилха. Темпера...ра һүниндөө 5—10 градус..., тэн, үдэртөө 2—7 градус ...лаан байха. Хойто аймаг...даар, Прибайкалида һүнин... 12—17, үдэртөө 0—5 граду... хүйтэн байха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-..., 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ...формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-00375. Заказ № 1235.